

Evaluace a návrh opatření pro zlepšení sociálních služeb v ORP Kyjov

Bc. Veronika Svobodová

Diplomová práce
2015



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Svobodová**
Osobní číslo: **M13628**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Evaluace a návrh opatření pro zlepšení sociálních služeb v ORP Kyjov**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vymezte a diskutujte základní pojmy a koncepty vztahující se k problematice sociálních služeb.
- Představte legislativní a finanční rámec poskytování sociálních služeb v ČR.

II. Praktická část

- Charakterizujte sociální problémy v ORP Kyjov v návaznosti na demografické a další společenské trendy.
- Provedte hodnocení vývoje a současného stavu sociálních služeb v ORP Kyjov.
- Navrhněte opatření pro zlepšení sociálních služeb v ORP Kyjov ve vazbě na podporu rozvoje regionu.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DOEL, Mark. **Social work: the basics**. 1st ed. New York, NY: Routledge, 2012, 206 p. ISBN 978-0-415-60398-0.
HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. **Sociální péče o seniory**. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 191 s. ISBN 978-802-4741-390.
MATOUŠEK, Oldřich. **Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení**. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
SIROVATKA, Tomas and Bent GREVE. **Innovation in social services: the public-private mix in service provision, fiscal policy and employment**. 1st ed. Surrey, UK: Ashgate Publishing, 2014, 271 p. ISBN 978-14094-6347-4.
ZATLOUKAL, Leoš. **Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování**. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 255 s. ISBN 978-80-244-2128-5.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **16. února 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **27. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 16. února 2015

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka



doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

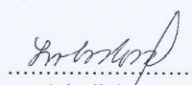
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnaní případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků budu uvedena jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 14. 4. 2015


.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou sociálních služeb v ORP Kyjov a řešením rostoucích požadavků na tyto služby vzhledem k věkové struktuře obyvatel a výskytu sociálně patologických jevů. Cílem práce je analýza současné nabídky sociálních služeb na základě charakteristiky demografických a společenských trendů s následným vytvořením návrhů pro zlepšení sociálních služeb na Kyjovsku. Hlavním výsledkem analýzy je zjištění, zda je současná nabídka sociálních služeb na Kyjovsku dostatečná a jakým způsobem probíhá plánování těchto služeb. Navržená opatření by měla zajistit zlepšení sociálních služeb na Kyjovsku. Přínos práce spočívá ve zvýšení kvality poskytovaných služeb v sociální oblasti. Práce může být považována za přínos pro praxi, protože návrhy a opatření v praktické části (projektová část) jsou dle názoru odborníka z praxe realizovatelné. Tato práce také může dále sloužit jako podklad pro jiné odborné práce.

Klíčová slova: sociální služby, ORP Kyjov, komunitní plánování, nezisková organizace

ABSTRACT

Thesis deals with social services in the MEP Kyjov and rising demand for these services due to the age structure of the population and of socially pathological phenomenon. The aim is to analyze the current range of social services on the basis of demographic characteristics and social trends with subsequent formation of proposals for the improvement of social services in the MEP Kyjov. The main result of the analysis is to determine whether the current range of social services in the MEP Kyjov is sufficient and how these services are planned. The proposed measures should ensure the improvement of social services in the MEP Kyjov. Contribution of the work is to increase the quality of services provided in the social field. The work can be considered as a benefit for practice because proposals and measures in the practical part (project area) are in the opinion of an expert person feasible. This work may also continue to serve as a basis for other professional work.

Keywords: social services, MEP Kyjov, community planning, nonprofit organization

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce, RNDr. Pavlu Bednářovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval.

Poděkování patří také Bc. Adéle Svobodové, DiS. za poskytnutí rozhovoru a Jarmile Švábové za poskytnutí rozhovoru, materiálů a za odborné rady v návrhové části mé práce.

Největší poděkování ovšem patří mé rodině a blízkým, kteří mě během studia velmi podporovali a povzbuzovali.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
CÍLE PRÁCE	10
METODY PRÁCE.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY – VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 ZÁKON O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH Č.108/2006 SB.	14
1.2 DRUHY, FORMY A ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	14
1.2.1 Sociální poradenství	15
1.2.2 Služby sociální péče	15
1.2.3 Služby sociální prevence.....	17
1.3 POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	20
1.3.1 Podmínky registrace	20
1.3.2 Registr poskytovatelů sociálních služeb	20
1.4 PŮSOBNOST PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	21
2 NEZISKOVÉ ORGANIZACE V OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	23
2.1 VYBRANÉ NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V ČR	25
2.1.1 Spolky	25
2.1.2 Obecně prospěšná společnost.....	25
2.1.3 Nadace a nadační fond.....	26
2.1.4 Círky nebo náboženské společnosti.....	27
2.2 CHARITA A FILANTROPIE	28
2.2.1 Charita Česká republika.....	28
2.3 DOBROVOLNICTVÍ.....	29
2.3.1 Motivy dobrovolnictví.....	30
2.3.2 Bariéry rozvoje dobrovolnictví	30
3 KONCEPCE A PLÁNY PRO OBLAST SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	32
3.1 FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	32
3.1.1 Dotace dle § 101 Zákona o sociálních službách	34
3.1.2 Dotace podle § 102 a § 103 Zákona o sociálních službách	34
3.1.3 Účelové dotace ze státního rozpočtu dle § 104 Zákona o sociálních službách.....	34
3.1.4 Příspěvek na péči.....	34
3.1.5 Úhrada sociální služby uživatelem	35
3.2 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	35
3.2.1 Fáze komunitního plánování	36
3.2.2 Hlavní principy komunitního plánování	36
3.3 ÚROVNĚ KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ	37
3.3.1 Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 CHARAKTERISTIKA ORP KYJOV.....	40

4.1	GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ REGIONU.....	40
4.2	EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ORP KYJOV VE VZTAHU K RIZIKU NEZAMĚSTNANOSTI	41
4.2.1	Zemědělství	41
4.2.2	Průmysl	41
4.2.3	Služby	41
4.3	SOCIÁLNÍ PROBLÉMY V NÁVAZNOSTI NA DEMOGRAFICKÉM VYMEZENÍ REGIONU	44
4.3.1	Vývoj počtu obyvatel.....	44
4.3.2	Struktura obyvatel dle věku a vzdělání.....	46
4.3.3	Trh práce a nezaměstnanost	47
4.3.4	Sociálně patologické jevy	49
5	ANALÝZA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ORP KYJOV	53
5.1	PŘEHLED ORGANIZACÍ POSKYTUJÍCÍCH SOCIÁLNÍ SLUŽBY V ORP KYJOV	54
5.1.1	Charakteristika klíčových aktérů poskytujících sociální služby v ORP Kyjov	58
5.2	KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ORP KYJOV	60
5.3	SWOT ANALÝZA	63
5.3.1	Silné stránky	63
5.3.2	Slabé stránky	64
5.3.3	Příležitosti	66
5.3.4	Hrozby	67
6	NÁVRHY A OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ORP KYJOV VE VAZBĚ NA PODPORU ROZVOJE REGIONU	69
6.1	RODINA, DĚTI A MLÁDEŽ	69
6.2	OSOBY V KRIZI.....	70
6.3	SENIORI	71
6.4	OSOBY SE ZDRAVOTNÍM A MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	71
6.5	PROJEKTOVÝ NÁVRH „NOVÝ START – OBČANSKÁ PORADNA“.....	72
	ZÁVĚR.....	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	80
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	81
	SEZNAM TABULEK	82
	SEZNAM PŘÍLOH	83

ÚVOD

Sociální služby představují v dnešní době druh služeb, bez kterých by společnost jen stěží dobře fungovala. Sociální služby se týkají každého z nás. Pomáhají lidem řešit nepříznivou sociální situaci a udržet si nebo znovu získat své místo ve společnosti. Stále častěji dochází k situacím, kdy jsou lidé odkázáni na pomoc druhých. Díky tomu dochází ke stále rostoucí poptávce po sociálních službách a také se zvyšují nároky na tyto služby. Ne jinak je tomu i v obci s rozšířenou působností Kyjov. Vlivem stárnutí a postupného úbytku obyvatel a také kvůli vysoké nezaměstnanosti je rozvoj sociálních služeb v této oblasti velmi důležitý. Stěžejní je také v ORP Kyjov komunitní plánování sociálních služeb, které celý tento systém služeb koordinuje a podporuje tak vzájemnou spolupráci mezi všemi aktéry.

Cílem této diplomové práce je analyzovat stav sociálních služeb na Kyjovsku na základě demografických ukazatelů a společenských trendů a jevů. Hlavním cílem práce je pak vytvořit vhodné návrhy opatření, které by zlepšily stav a nabídku sociálních služeb při současné snaze o začlenění co největšího množství cílových skupin do společnosti.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části je použita metodika literární rešerše a studium odborné literatury. Zabývá se základními pojmy a koncepty, které se vztahují k problematice sociálních služeb, nastíněn je také legislativní a finanční rámec. Praktická část je zaměřena na demografickou a ekonomickou analýzu ORP Kyjov a dále na analýzu sociálních problémů. Pozornost je hlavně věnována samotné analýze sociálních služeb, která má za cíl zjistit, zda je nabídka sociálních služeb na Kyjovsku dostatečná, kvalitní a jaké má nedostatky. Podstatná je také část, která popisuje systém komunitního plánování sociálních služeb na Kyjovsku.

Na základě zjištěných poznatků v analytické části jsou navržena opatření pro zlepšení sociálních služeb v ORP Kyjov. Tyto návrhy a opatření jsou zaměřeny na několik cílových skupin a v každém z těchto opatření je účelem, co nejvíce začlenit danou cílovou skupinu do společnosti, chránit ji před nebezpečnými vlivy okolí a zlepšit tím život místních obyvatel tak, aby byl podpořen rozvoj celého regionu ORP Kyjov.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle práce

Cíle této diplomové práce byly stanoveny na základě studia sociální problematiky v ORP Kyjov a na základě zhodnocení současných problémů z prací Oldřicha Matouška a Leoše Zatloukala.

Hlavním cílem práce je zhodnotit aktuální stav sociálních služeb na Kyjovsku a následně navrhnout vhodná opatření ke zlepšení těchto služeb. Práce se skládá z několika dílčích cílů, první dva se týkají teoretické části, zbylé cíle spadají do části praktické.

Prvním dílčím cílem bude vymezit v teoretické části práce základní pojmy a koncepty vztahující se k problematice sociálních služeb. Druhý dílčí cíl představí legislativní a finanční rámec poskytování těchto služeb v ČR.

Třetím dílčím cílem bude analýza v praktické části práce, tedy charakteristika sociálních problémů v ORP Kyjov v návaznosti na demografické a společenské trendy a bude provedeno hodnocení vývoje a současného stavu sociálních služeb v ORP Kyjov. Na základě splnění všech těchto dílčích cílů pak bude dosaženo hlavního cíle.

Metody práce

V analytické části práce bylo zvažováno na základě díla Renáty Haláskové (2013) použití metody standardizace sociálních služeb, ale vzhledem k nedostatku vstupních dat na úrovni ORP tato metoda nakonec nebyla použita.

V práci byly použity následující metody:

Literární rešerše

Tato metoda bude použita zejména v teoretické části práce. Hlavním cílem této metody je poskytnout čitateli přehled publikací zabývajících se danou problematikou. Literární rešerše je text, který se snaží přinést současný pohled na danou problematiku z hlediska současné literatury. (Zeman, © 2013)

Analýza

Analýzou se rozumí myšlenkové rozkládání zkoumaného jevu na určité části a tyto části se následně stávají předmětem dalšího zkoumání. V analýze se předpokládá, že v každém jevu je určitý systém a platí zde určité zákonitosti. Cílem pak je tento systém a jeho vazby

poznat a odhalit zákonitosti fungování tohoto systému. Analýza bude použita v praktické části práce. (Pstružina, © 2002)

Syntéza

Syntéza je myšlenkové spojení určitých částí v celek. U této metody sledujeme souvislosti mezi složkami jevu a díky tomu lépe a hlouběji poznáváme tento jev jako celek. Syntéza se snaží odhalovat vnitřní zákonitosti fungování a vývoje jevu. I tato metoda byla použita v praktické části práce. (Pstružina, © 2002)

SWOT analýza

SWOT analýza je nástroj plánování, který má celkově zhodnotit, jak funguje daná firma nebo projekt a snaží se najít problémy nebo nové příležitosti ke zdokonalení a růstu.

Tvoří ji dvě části:

- a) Silné a slabé stránky (interní část)
- b) Příležitosti a hrozby (externí část)

Interní část se zabývá daným projektem a definuje jeho kladné a záporné stránky. Externí část se zabývá vnějšími vlivy a okolím, které projekt ovlivňují, vymezuje příležitosti a hrozby. (SWOT analýza – teorie, © 2011)

Expertní rozhovor

Tento strukturovaný hloubkový rozhovor bývá prováděn s respondentem, který je expertem v dané oblasti a který díky svým zkušenostem dokáže odborně odpovědět na otázky, které mu tazatel pokládá. Experti dokážou dát doporučení, která jsou založená na jejich zkušenostech a praxi. 2 expertní rozhovory byly vedeny v praktické části práce. (*Typy výzkumů a výzkumné metody*, © 2015)

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY – VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Sociální služba – Hrozenská a Dvořáčková (2013) tento pojem definují jako činnost, která má poskytovat pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění a předcházet sociálnímu vyloučení těchto osob.

Sirovátka a Greve (2014) uvádí, že Evropská komise definuje dvě hlavní kategorie sociálních služeb:

- a) Statutární a doplňkové systémy sociálního zabezpečení, které pokrývají základní životní rizika, jako jsou např. rizika související se zdravím, stářím, pracovními úrazy, nezaměstnaností, odchodem do důchodu a invaliditou.
- b) Ostatní služby poskytované přímo lidem. Tyto služby zahrnují podporu v každodenním životě – dlouhodobá péče a péče o děti, zaměstnanost, vzdělávání a sociální bydlení.

Sociální práce – Doel (2012) vymezuje tento pojem jako vědeckou disciplínu a aktivitu. Jde o mladou disciplínu, která vychází z jiných věd, jako jsou sociologie, psychologie, sociální politika a sociální správa. Na tuto vědu mají také velký vliv filozofie, politika, ekonomie a právo, stejně tak vzdělávací, ekologické, antropologické a biologické teorie.

Nepříznivá sociální situace – podle Hrozenské a Dvořáčkové (2013) situace, kdy u osob dojde ke ztrátě schopností a oslabení kvůli věku, nepříznivému zdravotnímu stavu, krizové sociální situaci, životním návykům a způsobu života, sociálně znevýhodňujícímu prostředí nebo také kvůli ohrožení práv a zájmů trestnou činností.

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav – zdravotní stav trvající déle než 1 rok a omezující zvládání základních životních potřeb.

Přirozené sociální prostředí – prostředí, ve kterém osoba realizuje běžné sociální aktivity (rodina, domácnost, zaměstnání, škola,...).

Sociální začleňování – proces, který má za cíl začlenit osoby sociálně vyloučené do běžného ekonomického, sociálního, kulturního života.

Zdravotní postižení – postižení tělesné, mentální, duševní, smyslové, kombinované, kvůli němuž je osoba závislá na pomoci osoby jiné.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb – jedná se o strategický dokument, který připravuje obec nebo kraj na 3 roky. Jeho cílem je zhodnotit dosavadní zajišťování potřeb

osob a sociálních služeb a zároveň navrhnout další postupy, návrhy a opatření, které by vedly ke zlepšení sociálních služeb v dané obci/kraji.

Síť sociálních služeb – tento pojem se týká pouze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje. Jsou to všechny sociální služby, které na území daného kraje řeší nepříznivé sociální situace osob.

Okruh oprávněných osob – vymezení osob, které mají nárok na příspěvek na péči při splnění podmínek, které stanovuje § 4 zákona o sociálních službách. (Česká republika, © 2006)

1.1 Zákon o sociálních službách č.108/2006 Sb.

Zákon o sociálních službách (© 2006) definuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám, které jsou v nepříznivých sociálních situacích. Tato podpora je poskytována prostřednictvím sociálních služeb a příspěvků. Tento zákon také stanovuje podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování těchto služeb a také předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách. Zákon též vymezuje, jaké předpoklady musí splňovat pro svůj výkon sociální pracovník. Rozlišuje se totiž, jestli sociální pracovník vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů, např. při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách, ve zdravotnických zařízeních, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců nebo v azylových zařízeních. Mezi základní zásady zákona patří, že každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení aktuální nepříznivé sociální situace. Rozsah a způsob této pomoci musí zachovávat lidskou důstojnost osob, vždy musí být zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob. Pomoc musí vycházet z potřeb lidí a musí na ně působit aktivně, motivačně a podporovat rozvoj jejich samostatnosti. Zároveň by tato pomoc neměla vést k dlouhodobému setrvání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace.

1.2 Druhy, formy a zařízení sociálních služeb

Zatloukal (2008) uvádí, že sociální služby mohou být poskytovány v následujících formách:

- pobytové služby – služby, které souvisí s ubytováním osob v zařízeních sociálních služeb;

- ambulantní služby – služby, za kterými osoby dochází, ale součástí těchto služeb nejsou pobytové služby (ubytování);
- terénní služby – služby poskytované osobám v jejich přirozeném sociálním prostředí.

Zákon o sociálních službách (© 2006) kategorizuje sociální služby následovně:

- sociální poradenství;
- služby sociální péče;
- služby sociální prevence

1.2.1 Sociální poradenství

Mezi základní činnosti této služby patří zejména sociálně terapeutická činnost, zajišťování kontaktu se sociálním prostředím, pomoc a poradenství při uplatňování práv a zařizování soukromých záležitostí. (Česká republika, © 2006)

Podle Zatloukala (2008) zákon rozděluje tato poradenství na základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství:

- základní sociální poradenství – „poskytnutí potřebných informací přispívajících k řešení nepříznivé sociální situace klienta.“
- odborné sociální poradenství – „je zaměřeno na potřeby konkrétních cílových skupin uživatelů a zahrnuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“

1.2.2 Služby sociální péče

Hlavním cílem této služby je pomoci zajistit klientům fyzickou i psychickou samostatnost, aby se dokázali co nejvíce sami zapojit do běžného společenského života. V situacích, kdy to není možné, pak tyto služby zajišťují pro takové klienty důstojné prostředí a zacházení.

Do služeb sociální péče řadíme:

- a) Osobní asistence – terénní služba určená osobám se sníženou soběstačností kvůli věku, zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění, jejichž situace je závislá na pomoci jiných osob - vše bez časového omezení, v přirozeném prostředí a při běžných činnostech, které osoba potřebuje vykonávat. Např. péče o vlastní osobu, osobní hygiena, chod domácnosti, stravování, vzdělávání aj.

- b) Pečovatelská služba – terénní nebo ambulantní služba určená osobám se sníženou soběstačností kvůli věku, zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění, dále také rodinám s dětmi, jejichž situace je závislá na pomoci jiných osob. Služba je vykonávána ve vymezeném čase přímo v domácnostech osob anebo v zařízeních sociálních služeb. Jedná se o pomoc při následujících činnostech: běžné úkony a péče o vlastní osobu, osobní hygiena, stravování, chod domácnosti, kontakt se sociálním prostředím.
- c) Tísňová péče – terénní služba poskytovaná nonstop hlasovou a elektronickou komunikací a která je určena osobám, jež jsou v neustálém ohrožení zdraví nebo života, pokud dojde k náhlému zhoršení zdravotního stavu či schopností. Služba poskytuje tyto činnosti: poskytnutí neodkladné pomoci v krizové situaci, sociálně terapeutická činnost, pomoc a poradenství při uplatňování práv, zajištění kontaktu se sociálním prostředím.
- d) Průvodcovské a předčitatelské služby – terénní nebo ambulantní služby určené osobám se sníženými schopnostmi kvůli věku nebo zdravotnímu postižení v oblasti komunikace/orientace. Tyto služby napomáhají zprostředkovat kontakt se společenským prostředím a pomáhají při uplatňování práv, zájmů a při zajišťování osobních záležitostí.
- e) Podpora samostatného bydlení – terénní služba určená osobám se sníženou soběstačností kvůli zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění. Služba opět zahrnuje pomoc při zajištění chodu domácnosti, vzdělávací činnosti, zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, zájmů a při zajišťování soukromých záležitostí.
- f) Odlehčovací služby – terénní, ambulantní nebo také pobytové služby určené osobám se sníženou soběstačností kvůli věku, zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění. Služba je poskytována v přirozeném sociálním prostředí. Hlavním cílem služby je poskytnout osobě, o kterou je pečováno, nezbytný odpočinek.
- g) Denní stacionáře – ambulantní služby určené osobám se sníženou soběstačností kvůli věku nebo zdravotnímu postižení nebo chronickému duševnímu onemocnění. Většinou je služba poskytována osobám v situacích, které vyžadují pravidelnou pomoc jiné osoby.
- h) Týdenní stacionáře – pobytové služby určené osobám se sníženou soběstačností kvůli věku nebo zdravotnímu postižení nebo chronickému duševnímu onemocnění.

Služba je poskytována osobám v situacích, jež vyžadují pravidelnou pomoc jiných osob.

- i) Domovy pro osoby se zdravotním postižením – pobytové služby určené osobám se sníženou soběstačností kvůli zdravotnímu postižení a které potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby.
- j) Domovy pro seniory – pobytové služby určené osobám se sníženou soběstačností hlavně kvůli věku. Služba je poskytována osobám v situacích, jež vyžadují pravidelnou pomoc jiné osoby.
- k) Domovy se zvláštním režimem – pobytové služby určené osobám se sníženou soběstačností kvůli chronickému duševnímu onemocnění nebo závislosti na návykových látkách a také osobám trpícím stařeckou, Alzheimerovou demencí a dalšími typy demencí, jež mají sníženou soběstačnost kvůli těmto onemocněním a jejichž situace vyžaduje pomoc jiných osob. Režim v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám osob, jež těchto služeb využívají.
- l) Chráněné bydlení – pobytová služba určená osobám se sníženou soběstačností kvůli zdravotnímu postižení nebo chronickému onemocnění nebo duševnímu chronickému onemocnění. Služba je poskytována osobám v situacích, jež vyžadují pravidelnou pomoc jiné osoby. Tato služba je poskytována v podobě skupinového nebo individuálního bydlení.
- m) Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče – pobytové služby určené osobám, jež sice nevyžadují lůžkovou péči, ale kvůli svému zdravotnímu stavu jsou závislé na pomoci jiné osoby. (Česká republika, © 2006)

1.2.3 Služby sociální prevence

Hlavním účelem těchto služeb je dle Zákona o sociálních službách (© 2006) a Zatloukala (2008) zabránit sociálnímu vyloučení osob, jež jsou ohroženy sociálním vyloučením kvůli špatné sociální situaci, životním návykům nebo způsobu života a které vedou k rozporům se společností a ke společensky znevýhodňujícímu prostředí. Hlavním úkolem je pomáhat osobám s překonáním jejich nepříznivé situace a snaha ochránit společnost před těmito nežádoucími společenskými jevy.

Mezi služby sociální prevence patří:

- a) Raná péče – terénní nebo ambulantní služba, která se poskytuje dítěti a rodičům tohoto dítěte ve věku do 7 let. Dítě je zdravotně postižené anebo je jeho vývoj

ohrožen kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu. Cílem služby je zejména podpořit rodinu a vývoj dítěte. Služba poskytuje např. tyto činnosti: sociálně terapeutické činnosti, výchovné a vzdělávací činnosti, zajištění kontaktu se sociálním prostředím aj.

- b) Telefonická krizová pomoc - terénní služba, která se poskytuje dočasně osobám, jež jsou v situaci, která ohrožuje jejich život nebo zdraví, anebo osobám ve složité životní situaci, která se dočasně nedá řešit jejich vlastními silami.
- c) Tlumočnická krizová pomoc – terénní nebo ambulantní služba, která je poskytována osobám, jež mají poruchy komunikace, které jsou zapříčiněny zejména smyslovým postižením. Smyslové postižení brání běžné komunikaci s okolním světem a lidé takto postižení jsou závislí na pomoci jiných osob.
- d) Azylové domy – pobytové služby, které jsou poskytovány dočasně osobám ve špatné sociální situaci související se ztrátou bydlení. Mezi služby patří např. zajištění stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování aj.
- e) Domy na půl cesty – pobytové služby určené lidem ve věku do 26 let. Jedná se o osoby, které po dosažení věku 18 let opouští zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, příp. jiná zařízení pro péči o děti a mládež nebo pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, ochranné léčby.
- f) Kontaktní centra – nízkoprahová zařízení, která poskytují ambulantní nebo terénní služby lidem, kteří jsou ohroženi závislostí na návykových látkách. Hlavním úkolem služby je snaha snížit sociální a zdravotní rizika související se zneužíváním návykových látek.
- g) Krizová pomoc – terénní, ambulantní nebo také pobytová služba, která je dočasně poskytována osobám nacházejícím se v ohrožení života nebo zdraví a kdy dočasně nedokážou řešit svou špatnou sociální situaci vlastními silami.
- h) Nízkoprahová denní centra – ambulantní, příp. terénní služby pro osoby bez bydlení.
- i) Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – ambulantní, příp. terénní služby určené dětem od 6 do 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy. Služba má za cíl zkvalitnit jejich život prevencí před vznikem sociálních a zdravotních rizik, která souvisí se způsobem jejich života. Snahou je také, aby se lépe orientovali v jejich přirozeném sociálním prostředí a aby se dala jejich sociální situace řešit. Tato služba může být poskytována osobám anonymně.

- j) Noclehárny – ambulantní služba určená osobám bez přístřeší a osobám zajímavajícím se o využití hygienického zařízení a přenocování.
- k) Služby následné péče – ambulantní nebo pobytové služby určené osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám, které jsou závislé na návykových látkách nebo absolvovaly lůžkovou péči ve zdravotnických zařízeních nebo absolvovaly (příp. se podrobují) ambulantní léčbu. Služba je poskytována i abstinujícím osobám.
- l) Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – ambulantní, příp. terénní služby určené osobám v důchodovém věku nebo se zdravotním postižením, které může způsobit sociální vyloučení.
- m) Sociálně terapeutické dílny – ambulantní služby určené osobám s nižší soběstačností kvůli zdravotnímu postižení. Tyto osoby jsou hůře umístitelné na otevřeném nebo chráněném trhu práce. Cílem těchto služeb je dlouhodobě a pravidelně podpořit zlepšování pracovních návyků a dovedností těchto osob skrze sociálně pracovní terapie.
- n) Terapeutické komunity – pobytové služby určené dočasně osobám, které jsou závislé na návykových látkách nebo osobám s chronickým duševním onemocněním. Tyto osoby obvykle mají zájem začlenit se do běžného života.
- o) Terénní programy – terénní služby určené osobám s rizikovým způsobem života. Jedná se zejména o problémové skupiny osob, osoby bez přístřeší, osoby užívající návykové nebo omamné psychotropní látky, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a další jinak sociálně ohrožené skupiny. Služba si klade za cíl tyto osoby vyhledávat a eliminovat rizika jejich způsobu života. I tuto službu lze poskytnout osobám anonymně.
- p) Sociální rehabilitace – soubor činností, jež mají za cíl dosáhnout samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti u osob, u kterých je nutné specificky rozvíjet schopnosti a dovednosti, posilovat návyky a nacvičovat běžné činnosti pro samostatný život různými způsoby – tak aby byly zachovány schopnosti, potenciály a kompetence. Jedná se o terénní, ambulantní nebo také někdy pobytové služby, které jsou poskytovány v centrech sociálně rehabilitačních služeb. (Česká republika, © 2006; Zatloukal, 2008)

Zatloukal (2008) dále uvádí ještě jednu formu služeb sociální prevence, která byla do zákona o sociálních službách přidána až novelou v roce 2007:

- q) Intervenční centra – služba určená osobám, které se staly oběťmi domácího násilí a osobám, které jsou takovým jednáním ohroženy.

1.3 Poskytování sociálních služeb

1.3.1 Podmínky registrace

Zákon o sociálních službách (© 2006) stanovuje, že sociální služby je možné poskytovat pouze na základě oprávnění k poskytování těchto služeb. O registraci obvykle rozhoduje příslušný krajský úřad (dle místa trvalého nebo hlášeného pobytu FO/PO). Pokud je poskytovatelem služeb ministerstvo, pak o této registraci rozhoduje ministerstvo.

Aby subjekt mohl poskytovat sociální služby, musí splňovat následující podmínky:

- písemná žádost o registraci;
- osoby, které budou sociální služby poskytovat, musí být odborně způsobilé;
- bezúhonnost;
- pokud budou sociální služby poskytovány v zařízení sociálních služeb, je nutné zajistit hygienické podmínky;
- mít vlastnické právo k prostorám, ve kterých budou sociální služby poskytovány;
- v závislosti na druhu poskytovaných sociálních služeb zajistit personální, materiální a technické podmínky;
- na majetek žadatele o registraci nesmí být prohlášen konkurs nebo zahájeno insolvenční řízení.

Podle zákona o sociálních službách (© 2006) jsou klient a poskytovatel povinni uzavřít smlouvu o poskytnutí sociální služby. V některých případech je nutné uzavřít tuto smlouvu písemně – jedná se zejména o služby sociální péče. Pro uzavírání takových smluv se užívá ustanovení občanského zákoníku. Matoušek (2007) uvádí, že obecně jsou upřednostňováni nestátní poskytovatelé sociálních služeb. Obce a kraje tyto služby zajišťují pouze v případech, že je nemá kdo jiný poskytnout. Uzavírání smluv v této oblasti lze hodnotit velmi pozitivně, neboť je klient více chráněn a vztah mezi klientem a poskytovatelem bude mnohem přehlednější.

1.3.2 Registr poskytovatelů sociálních služeb

Do registru se zapisují poskytovatelé sociálních služeb, kteří obdrželi rozhodnutí o registraci. Registr v listinné a elektronické podobě vede krajský úřad, který je správcem listinné

podoby a zpracovatelem elektronické podoby registru. Správcem elektronické podoby registru je ministerstvo, které na vlastní náklady zajišťuje software nutný pro vedení tohoto registru. (Česká republika, © 2006)

Matoušek (2007) dále uvádí, že registrující orgán má nárok registraci také zrušit. Hlavní důvod pro zrušení registrace nastává v okamžiku, kdy poskytovatel sociálních služeb nesplňuje nebo přestane splňovat podmínky registrace. Dalším důvodem je také závažné porušení povinností, nebo nesplnění standardů kvality poskytovaných služeb. Pokud se rozhodne svou činnost ukončit samotný poskytovatel služeb, pak může zažádat o zrušení registrace i on.

Sociální služby jsou určeny a poskytovány lidem ve složitých situacích, tzn. lidem, kteří jsou velmi zranitelní. Je proto nutné, aby tito lidé byli chráněni státem. Jedním z nástrojů ochrany klientů sociálních služeb je i institut *inspekce poskytování sociálních služeb*. Většinou ji provádí krajský úřad. Inspekce má za cíl zjistit, jak jsou plněny podmínky určené pro registraci poskytovatelů sociálních služeb a jestli jsou služby poskytovány v dostatečné kvalitě. Pokud inspekce zjistí nedostatky, může dojít až ke zrušení registrace poskytovatele.

1.4 Působnost při zajišťování sociálních služeb

Působnost územně samosprávních celků při zajišťování sociálních služeb jasně vymezuje a definuje Zákon o sociálních službách (© 2006):

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Tyto úřady poskytují osobám (které jsou v situaci, kdy neposkytnutí pomoci by mohlo ohrozit jejich život či zdraví) sociální služby nebo jiné způsoby pomoci. Místní příslušnost je dána místem trvalého bydliště nebo hlášeného pobytu osob. Dalším úkolem úřadů je organizovat poskytování těchto služeb a zajišťovat odborné sociální poradenství lidem, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením. Obecní úřad obce s rozšířenou působností musí spolupracovat s krajským Úřadem práce a krajským úřadem.

Krajský úřad

Úřad spolupracuje s dalšími poskytovateli služeb a s obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Poskytuje sociální služby osobám v okamžiku, kdy byla činnost poskytovatele sociálních služeb ukončena a zrušena. Tyto osoby jsou v ohrožení svých práv a zájmů a nedokážou si samy zajistit další poskytování těchto služeb.

Zaměstnanci obce a kraje, kteří jsou do svých úřadů zařazeni jako sociální pracovníci, jsou oprávněni za souhlasu klienta vstoupit do obydlí, kde klient žije za účelem výkonu sociální práce. Toto oprávnění musí zaměstnanci prokázat průkazem, který vydává příslušný úřad. Tito zaměstnanci musí vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, jenž je součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí.

Obec

Mapuje nutnost poskytovat sociální služby na území obce a zjišťuje dostupnost informací o možnostech poskytování sociálních služeb na území obce. Obec spolupracuje s jinými obcemi, kraji a také se samotnými poskytovateli sociálních služeb. Ve spolupráci s krajem a poskytovateli sociálních služeb mohou obce zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb. S krajem spolupracují při tvorbě střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje a při určování sítě sociálních služeb na území daného kraje.

Kraj

Mapuje nutnost poskytovat sociální služby na území kraje a zjišťuje dostupnost o možnostech poskytování sociálních služeb na tomto území. Kraj spolupracuje s obcemi, dalšími kraji a poskytovateli sociálních služeb. Kraj vytváří střednědobý plán rozvoje sociálních služeb za spolupráce obcí a zástupců poskytovatelů těchto služeb, monitoruje plnění plánů a informuje o tom ministerstvo, určuje síť sociálních služeb na území kraje.

Ministerstvo

„Ministerstvo řídí a kontroluje výkon státní správy v oblasti sociálních služeb, včetně činností sociální práce v oblasti sociálních služeb. Zpracovává národní strategii rozvoje sociálních služeb, sleduje a vyhodnocuje její plnění a ve spolupráci s kraji určuje parametry dostupnosti sociálních služeb.“ (Česká republika, © 2006)

Ministerstvo má možnost zřídit zařízení sociálních služeb ve formě státní příspěvkové organizace na základě zřizovací listiny, kterou ministerstvo vydává. Může také rozhodovat o rozdělení, sloučení, splynutí, zrušení nebo jiných změnách těchto státních příspěvkových organizací. Tyto změny ministerstvo oznamuje v Ústředním věstníku České republiky do 30 dnů ode dne, kdy došlo ke změně.

2 NEZISKOVÉ ORGANIZACE V OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Rektořík (2010) definuje neziskové organizace jako organizace charakteru právnické osoby, ovšem s rozdílem, že neziskové organizace nejsou zřizovány za účelem podnikání. Tetřevová (2008) tuto definici ještě doplňuje tím, že tyto subjekty jsou většinou úplně nebo z části financovány z přerozdělovacích procesů. Organizace neziskového sektoru lze třídit podle různých kritérií:

- podle zakladatele,
- podle způsobu financování,
- podle charakteru poslání,
- podle převládající činnosti,
- podle oborového členění,
- podle právní formy.

Kritérium zakladatele

- organizace založené veřejnou správou,
- organizace založené ze zákona,
- organizace založené soukromou právnickou nebo fyzickou osobou.

Kritérium financování

- úplné financování z veřejných rozpočtů,
- částečné financování z veřejných rozpočtů,
- financování z různých zdrojů,
- financování z výsledků realizace poslání organizace.

Kritérium charakteru poslání

- veřejně prospěšné organizace (tyto organizace mají za cíl vytvářet veřejné statky k uspokojení široké veřejnosti),
- vzájemně prospěšné organizace (cílem těchto organizací je sloužit zájmům svých členů).

Kritérium převládající činnosti

- organizace poskytující služby různého druhu,
- organizace obhajující práva a zájmy různých skupin lidí.

Kritérium oborového členění

Tetřevová (2008) uvádí členění dle systému Mezinárodní klasifikace neziskových organizací:

- kultura, umění, sport, volný čas
- výzkum a vzdělávání,
- zdraví a sociální služby,
- životní prostředí,
- regionální rozvoj,
- ochrana práv a obhajoba zájmů, politika,
- organizování dobročinnosti,
- náboženství,
- mezinárodní aktivity,
- obchodní a profesní komory, svazy a odbory,
- ostatní.

Kritérium právní formy

- organizace založené podle zákona č. 218/2000 Sb. a zákona č. 250/2000 Sb.
- organizace založené podle ostatních zákonů určených pro neziskové organizace,
- organizace založené podle zákona č. 513/1991 Sb.



Obrázek 1: Trojúhelníkový model národního hospodářství (Tetřevová, 2008)

2.1 Vybrané nestátní neziskové organizace v ČR

V této podkapitole budou představeny vybrané nestátní neziskové organizace, pro které je charakteristické a typické poskytování sociálních služeb. 1. 1. 2014 došlo k mnoha změnám v právních úpravách jednotlivých organizací kvůli platnosti nového občanského zákoníku. Krátce budou charakterizovány tyto nestátní neziskové organizace:

- Spolky podle § 214-302 občanského zákoníku,
- Obecně prospěšné společnosti podle zákona č. 248/1995 Sb.,
- Nadace nebo nadační fond podle § 306-401 občanského zákoníku,
- Círky nebo náboženské společnosti, nebo církevní právnické osoby podle zákona č. 3/2002 Sb.

2.1.1 Spolky

Od 1. 1. 2014 byl zrušen zákon o sdružování občanů a občanská sdružení se musela podřídit novému občanskému zákoníku (© 2012). Nejvíce znatelnou změnou je nové označení „spolek“, které nahradilo spojení „občanské sdružení“. Díky této změně má dojít k lepšímu nastavení zásad fungování spolků, jejich účelovému vymezení nebo vnitřní organizaci. Nový občanský zákoník říká, že spolek mohou založit minimálně 3 osoby se společným zájmem jako samosprávný a dobrovolný svazek členů. Při zakládání je nutné shodnout se na obsahu stanov a tyto stanovky musí být uloženy v sídle spolku. Spolek vzniká v okamžiku zápisu do veřejného rejstříku. Mezi orgány spolku patří statutární orgán a nejvyšší orgán, může být také kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány, které si spolek určí ve stanovách. (Česká republika, © 2012; Frištenská, 2013)

2.1.2 Obecně prospěšná společnost

Tetřevová (2008) uvádí, že se jedná o právnickou osobu, která poskytuje obecně prospěšné služby všem osobám za stejných podmínek. Zřizovatelem je právnická osoba nebo právně způsobilá fyzická osoba nebo také Česká republika, registrace probíhá u krajského soudu. Halásek (2007) definuje obecně prospěšnou společnost jako druh nestátní neziskové organizace, která byla zakládána jako alternativa příspěvkových a dříve rozpočtových organizací. Tato společnost může tvořit zisk, ale nesmí ho užívat ku prospěchu zakladatelů, členů a zaměstnanců. Případný zisk musí být využit k účelu, za kterým byla obecně prospěšná společnost založena – tedy k poskytování obecně prospěšných služeb.

Mezi orgány obecně prospěšné společnosti patří správní rada, ředitel, dozorčí rada. Zákon o obecně prospěšných společnostech také uvádí, že při zajišťování své činnosti mohou společnosti žádat o dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu obce, popř. z rozpočtů jiných ÚSC či ze státního fondu. Z těchto rozpočtů ovšem může být společnosti poskytnuta dotace na stejný projekt/činnost pouze z jednoho místa. (Česká republika, © 1995)

2.1.3 Nadace a nadační fond

Nový občanský zákoník (© 2012) uvádí, že **nadace** jsou zakládány k *trvalým* službám společensky anebo hospodářsky užitečným účelům. Hlavním úkolem nadací je být veřejně prospěšný, podporovat obecné blaho, dobročinnost, podporovat určitý kruh osob. Nadace nesmí být zakládány k podpoře politických stran a hnutí, nebo také k výdělečným účelům. Pokud nadace podniká a podnikání má jako svou vedlejší činnost, jejíž výtěžky slouží k podpoře účelu nadace, pak nadace může podnikat. Nadace se zakládají nadační listinou, což je forma veřejné listiny, která musí obsahovat body uvedené v § 310 nového občanského zákoníku a vznikají zápisem do veřejného rejstříku. Před založením nadace vzniká vkladová povinnost uhradit vklady v minimální výši 500 000 Kč. Těmto vkladům se říká nadační jistina a tvoří majetek nadace a nadační kapitál.

Nadační fondy jsou zakládány ke stejnému účelu jako nadace, tedy k společensky nebo hospodářsky užitečným účelům. Avšak fondy mají oproti nadacím charakter *dočasný*. Ze zákona nadačním fondům nevzniká žádná vkladová povinnost ani povinnost vytvářet nadační jistinu a kapitál.

Podstatným dokumentem nadací a nadačních fondů je kromě nadační listiny také statut nadace a nadačního fondu. Tento dokument upravuje vnitřní poměry a vztahy nadací a nadačních fondů ke třetím osobám. Statut je veřejně přístupný a bývá uložen ve sbírce listin nadací a nadačních fondů. Protože se jedná o veřejně prospěšnou činnost, je velmi důležité zachovat transparentnost těchto organizací – každý má tedy možnost do statutu nahlédnout a pořizovat si z něj opisy, výpisy či kopie. Orgány nadací a nadačních fondů tvoří správní rada, dozorčí rada a revizor.

Veřejně prospěšné nadace a nadační fondy vs dobročinné nadace a nadační fondy

Dle nového občanského zákoníku (© 2012) může být účel nadací a nadačních fondů kromě veřejně prospěšného i dobročinný nebo jiný. Pojem „dobročinnost“ není nijak definován, ale tento pojem lze charakterizovat jako „podpora okruhu osob nebo jednotlivců“. Jako

příklad můžeme uvést situaci, kdy bude nadace založena za účelem pomoci někomu v nouzi (např. postižené osobě) v domácnosti/rodině, která nemá dostatek finančních prostředků. Na rozdíl od dobročinnosti je ale pojem „veřejné prospěšnosti“ v novém občanském zákoníku definován. Veřejně prospěšné nadace musí splňovat určité znaky: vlastní činností přispívat k naplňování obecného blaha, být ve shodě s účelem stanoveným v nadační listině a k tomuto účelu hospodárně využívat vlastní majetek, poctivě prokazovat zdroje, ze kterých byl majetek nadace získán a také je důležité, aby osoby ovlivňující nadaci byly bezúhonné. (Frištenská, 2013)

2.1.4 Církev nebo náboženské společnosti

Jde o dobrovolné společenství osob, které má vlastní strukturu, orgány, předpisy, náboženské obřady a projevy víry. Tato společenství jsou zakládána za účelem veřejného nebo soukromého vyznávání náboženské víry a dále také za účelem shromažďování, konání bohoslužeb, vyučování, duchovní služby anebo také obecně prospěšné činnosti. Církev a náboženské společnosti vznikají dobrovolným sdružováním fyzických osob. Rozhodují o věcech, které se týkají vyznávání víry, organizace náboženského společenství a vytváření náboženských institucí. Církev a náboženská společnost se stane právnickou osobou registrací. Návrh na registraci podávají Ministerstvu kultury minimálně 3 zletilé fyzické osoby, které jsou svéprávné a mají české občanství, popř. cizinci s trvalým pobytem v ČR. (Česká republika, © 2002).

Halásek (2007) uvádí, že aby mohly být církve a náboženské organizace registrovány, musí splnit následující náležitosti registrace: doložit důležité informace o zakládané církvi nebo společnosti včetně jejího zakládacího dokumentu. Důležité a povinné je ovšem doložit žádost, která musí obsahovat podpisy 300 zletilých občanů České republiky nebo i cizinců s trvalým pobytem v ČR, kteří se k této církvi nebo náboženské společnosti hlásí. Díky tomu, že jsou církve a náboženské organizace právnické osoby, mohou zakládat svazy a zřizovat jiné právnické osoby. Tak vznikají např. školy, nemocnice, charitativní či sociální zařízení, různé nadace, atd. Jde o účelová zařízení církví, která také podléhají zákonu č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Cíl těchto účelových zařízení je víceméně jasný: poskytovat obecně prospěšné služby veřejnosti za předem daných podmínek, které by měly být pro všechny uživatele těchto služeb totožné. (Boukal a Vávrová, 2007)

Organizační struktura je u každé z registrovaných církví a náboženských společností odlišná. Většinou vychází z historického vývoje dané církve/společnosti. V České republice má nejhojnější zastoupení Církev římskokatolická, která se člení na 8 diecézí sdružených ve 2 provinciích (v čele těchto provincií stojí arcibiskupové). Základními jednotkami diecézí jsou pak děkanáty skládající se z farností. (Halásek, 2007).

2.2 Charita a filantropie

Charita a filantropie rozhodně nejsou totéž, ale mají mezi sebou určitou souvislost a společné znaky. Rektořík (2010) vysvětluje tyto dva pojmy následovně:

Slovo *charita* vzniklo z latinského „caritatem“. V překladu to znamená „křesťanská láska“ a toto slovo bylo přejato z bible. Dříve byly charitativní organizace spíše projevem dobročinnosti jednotlivce nebo státu. Postupem času ale tyto organizace začaly spadat přímo pod stát. *Filantropie* pochází z řeckého „philanthropos“ a toto slovo obecně označuje lásku k lidem. Tento pojem spíše souvisí se současnými neziskovými aktivitami. Nejsou řízeny státem, jsou závislé na finančních prostředcích dárců a tyto organizace vznikají zejména proto, že si to přeje určitá skupina občanů. Jedná se o dnešní nestátní/nevládní neziskové organizace. V současné době má filantropie spíše jiný charakter. Současní finanční podporovatelé a donátoři těchto aktivit jsou motivováni např. daňovými nebo jinými pobídkami, jež odráží preference státu.

Jako příklad charitativní a filantropické organizace si uvedeme Charitu ČR.

2.2.1 Charita Česká republika

Zřizovatelem Charity je Česká biskupská konference a diecézní biskupové a je součástí Katolické církve. Charita sdružuje arcidiecézní a diecézní charity a jiné právnické osoby, které byly zřízeny Církví a jež působí v humanitární oblasti. Hlavním cílem činnosti Charity je služba lidem v tísní, ohrožení a nouzi, bez ohledu na rasu, národnost, náboženství či státní a politickou příslušnost. Činnost Charity se projevuje zejména v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce v ČR i mimo ČR, zajišťuje sbírkovou činnost, partnerské projekty a realizuje okamžitou pomoc při různých živelních pohromách a katastrofách. Mezi další úkoly Charity patří pořádání různých konferencí, přednášek, školení a kurzů, poskytování poradenské činnosti, vydávání publikací, zajišťování vzdělání a spolupráce s vysokými školami a jinými institucemi. Vedlejší činnost Charity je spojena se získáváním prostředků k realizaci hlavního poslání a úkolů. Zdrojem financování charitní

činnosti jsou státní příspěvky a dotace, příspěvky zřizovatele a členů, výnosy z majetku, vlastních akcií a sbírek a výnosy z hospodářské činnosti (vedlejší), dary, odkazy, dědictví. Orgány charity tvoří: Rada ředitelů, Ředitel (statutární orgán), Prezident, Rada prezidentů a Revizní komise (*Charita Česká republika: Stanovy*, © 2013)

Pracovníci a dobrovolníci Charity ČR se řídí Kodexem Charity České republiky (© 2009). Tento kodex definuje poslání, zásady a hodnoty Charity a zároveň těmto pracovníkům poskytuje kritéria, podle kterých se mají při výkonu své práce orientovat.

Zásady: důstojnost lidské osoby, společné dobro, solidarita, subsidiarita, kvalita.

Hodnoty: pravda, svoboda, spravedlnost, láska.

Kodex také stanovuje předpoklady, které by měli mít pracovníci Charity a vymezuje jejich práva a povinnosti, závazky a omezení.

2.3 Dobrovolnictví

Tošner a Sozanská (2002) charakterizují dobrovolníka jako osobu, která věnuje svůj čas, energii, dovednosti a vědomosti ve prospěch jiným osobám – to vše bez nároku na finanční odměnu. Frič a Pospíšilová této definici oponují zjištěním, že dobrovolnictví bez nároku na odměnu není zcela samozřejmé, protože veškeré náklady dobrovolníků na jejich práci se jim proplácí (např. dopravné, stravné, ubytování) a často za tuto činnost bývají obdarováváni. Dále také definují, že dobrovolnictví je dlouhodobě plánované a svobodně zvolené prosociální chování ku prospěchu jiným osobám. Dobrovolnictví ale není vykonáváno pro rodinu/přátele – v těchto případech se spíše jedná o povinnost a samozřejmost, nejde o svobodné rozhodnutí.

Historie českého dobrovolnictví se mapuje od období českého socialismu. Frič a Pospíšilová (2010) uvádí, že komunistická strana měla v té době k dobrovolnictví ambivalentní vztah. Znamená to, že se bála dobrovolnictví jako možného rizika pro stranu (možnost ohrožení dominantního postavení ve společnosti), na druhou stranu ale dobrovolnictví potřebovala vzhledem ke složité situaci v socialistickém hospodářství, které bylo nedostatkové. Snažila se alespoň potlačovat dobrovolnický aktivismus tím, že zrušila organizace, které vyznávaly hodnoty demokracie a svobody, např. Orel, YMCA, Junák aj. Namísto nich vznikly organizace pro stranu přijatelné, jako např. Československý svaz mládeže, Pionýr, které vyznávaly stejnou ideu a projevovaly budovatelské nadšení. Nástup demokracie po roce 1989 zanechal na českém dobrovolnictví skutečné stopy a celkově ho změnil.

Podle Tošnera a Sozanské (2002) se v této době stala hlavním tématem myšlenka občanské společnosti, jejímž hlavním předpokladem byla vzájemná spolupráce a solidarita svobodných občanů. Hlavním propagátorem těchto myšlenek byl Václav Havel. Došlo k nebývalému rozvoji neziskového sektoru, byly obnoveny zaniklé spolky jako YMCA, Sokol, Skaut-Junák. Vznikly tak ale další tisíce nových neziskových organizací, které neměly žádný majetek a kapitál a svou činnost stavěly právě na dobrovolnictví. Kromě mnoha kulturních, sportovních či dětských a mládežnických organizací vznikaly také organizace s charitativním, sociálním a zdravotním zaměřením.

2.3.1 Motivy dobrovolnictví

Motivy být dobrovolníkem mohou být různé. Tošner a Sozanská (2002) uvádí dva typy motivů – pozitivní a negativní. Mezi ty pozitivní patří motiv chovat se k sobě přátelsky, navzájem si pomáhat. Často k tomu člověka vedou také jeho vlastní morální hodnoty a normy, získávání nových zkušeností a poznatků, praxe. Nicméně existují i motivy, které je nutné zavčas rozpoznat a takové dobrovolníky zdvořile odmítat. Mezi negativní motivy, patří následujících 9 uvedených příkladů:

- přehnaný soucit, který vede k ponížení klienta,
- dobrovolnictví jako povinnost,
- přílišná a nezdravá zvědavost,
- obětování se (z důvodu osobního neštěstí - najít vlastní duševní rovnováhu),
- touha po společnosti a přátelství,
- mít pocit nenahraditelnosti a důležitosti,
- nízké sebevědomí, málo sebeúcty, touha potkat lidi, kteří jsou na tom hůře,
- snaha ovládat druhé a poroučet jim,
- snaha něco si zasloužit.

2.3.2 Bariéry rozvoje dobrovolnictví

Podle Friče a Pospíšilové (2010) se lidé dobrovolnictví nevěnují zejména z nedostatku času, špatné organizace času. Existuje několik faktorů a bariér, které dobrovolnictví brání:

Faktor zaneprázdněnosti

- jsem zaneprázdněn jinými činnostmi
- mám náročnou situaci v práci

Faktor sdílené kultury

- nemám zájem
- o mou pomoc nikdo nestojí
- nikdo mě nepoprosil/nepožádal
- nevím, jak začít

Faktor neosobních limitů

- zdravotní potíže
- špatné dopravní spoje
- nezajištění chodu domácnosti (hlídání dětí apod.)

Tošner se Sozanskou (2006) představují ještě další bariéry, kterými jsou např. špatné řízení činnosti dobrovolníků, strach z úrazu, strach ze zneužití klienta dobrovolníkem, nedostatečné množství informací o dobrovolnictví, pochybnosti o čestných motivech dobrovolníka. Dobrovolníky obecně podporuje pocit, že jsou za svou činnost oceňováni. Důležité je pro ně také vědomí, že jejich přítomnost je důležitá a něco znamená, mají pocit sounáležitosti a týmové práce s ostatními dobrovolníky. Podílí se na řešení problémů a rozhodování organizace. Naopak dobrovolníky brzdí, když zjistí, že realita je jiná než jejich očekávání a když mají pocit, že jejich pomoc je k ničemu. Další brzdou může být situace, kdy dobrovolník nedostane žádnou pochvalu nebo ocenění za svou činnost, mezi spolupracovníky je napětí a vzájemně se nepodporují, dobrovolnictví jim nedává osobní růst. Ve sdruženích a spolcích jsou každý rok odpracovány desetitisíce hodin zdarma. Tyto hodiny dobrovolnické práce zároveň spolu s různými sbírkami (finančními či věcnými) zvyšují kvalitu života členů. Neziskový sektor obecně spolu s dobrovolnictvím ale stále zůstává na okraji zájmu veřejnosti. Je proto tedy důležitá publicita dobrovolnictví a snaha ukázat, že dobrovolnickou prací lidé nejen dávají a poskytují pomoc potřebným, ale také z ní získávají – ať už zkušenosti a dovednosti, nebo nové přátele.

3 KONCEPCE A PLÁNY PRO OBLAST SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Při plánování sociálních služeb je velmi důležitá spolupráce zadavatele a poskytovatele těchto služeb. V roli zadavatelů jsou velmi často územně samosprávné celky (obce, kraje), poskytovateli jsou konkrétní organizace poskytující služby. Společným cílem obou těchto stran je poskytovat kvalitní sociální služby a zajistit je pro potřebné. (*Základní informace o komunitním plánování sociálních služeb*, © 2012)

3.1 Financování sociálních služeb

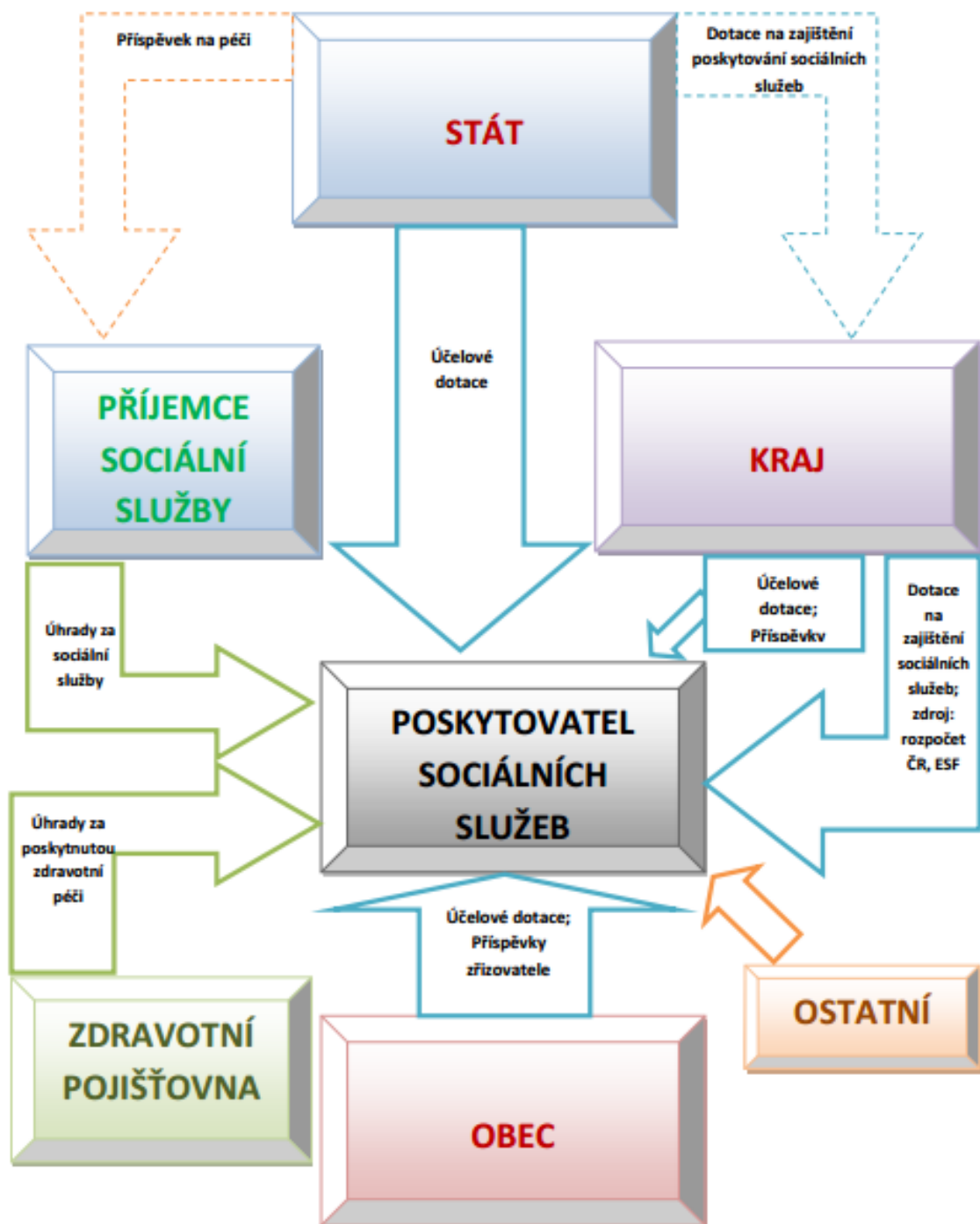
Sociální služby jsou v České republice financovány z více na sobě nepřímo závislých zdrojů. Těmito hlavními zdroji jsou příspěvek na péči, úhrada uživatelů z vlastních příjmů, dotace ze státních (veřejných) rozpočtů, příspěvky zřizovatelů sociálních služeb aj.

Dle Ministerstva práce a sociálních věcí (© 2011) poskytovateli financí mohou být:

- **stát** – dotace ze státního rozpočtu (účelové) a dotace MPSV
- **obce/kraje** – dotace z rozpočtů (účelové), příspěvky na provoz příspěvkové organizace obce/kraje
- **uživatelé** – příspěvky na péči, vlastní zdroje
- **zdravotní pojišťovny** – finance z fondů zdravotních pojišťoven za poskytnutou zdravotní péči
- **ostatní** – sponzorské dary, dary, vedlejší hospodářská činnost

Dotace ze státního rozpočtu a rozpočtů obcí a krajů tvoří hlavní zdroje financování sociálních služeb. Dotace ze státního rozpočtu financují zejména služby sociálního poradenství a služby sociální prevence. Služby sociální péče jsou primárně hrazeny samotnými uživateli těchto služeb. Z hlediska nákladovosti tvoří vyšší procento nákladů služby pobytové na rozdíl od služeb terénních. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2011)

Obrázek na následující straně vyjadřuje lepší pochopení celé této struktury financování sociálních služeb.



Obrázek 2: Struktura financování sociálních služeb (*Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2011*)

Je tedy jasné, že sociální služby jsou finančně podporovány zejména z veřejných zdrojů a není podstatné, který z veřejných subjektů tyto finanční prostředky poskytuje. Ministerstvo práce a sociálních věcí (© 2011) rozděluje dotace následujícím způsobem:

3.1.1 Dotace dle § 101 Zákona o sociálních službách

Podmínkou k získání této dotace je nutný řádný zápis poskytovatele sociálních služeb v registru poskytovatelů. Tyto dotace je možné využít pouze jako zdroj financování běžných výdajů, které jsou v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Znamená to tedy, že tyto dotace jsou určeny na podporu sociálních služeb místního nebo regionálního charakteru.

3.1.2 Dotace podle § 102 a § 103 Zákona o sociálních službách

Dotaci poskytuje Ministerstvo práce a sociálních věcí přímo krajům na krytí povinností uvedených v § 93 Zákona o sociálních službách – tj. k poskytnutí a zajištění sociálních služeb v okamžiku, kdy poskytovatel sociálních služeb zrušil svou registraci, nebo pozbyl její platnosti aj. Jde o dotaci, jež je poskytována v mimořádné situaci. Dotaci lze poskytnout i obcím s rozšířenou působností.

3.1.3 Účelové dotace ze státního rozpočtu dle § 104 Zákona o sociálních službách

Jde o dotace, jejichž účel poskytnutí je taxativně vymezen v § 104 Zákona o sociálních službách. MPSV je poskytuje k následujícím účelům:

- k podpoře sociálních služeb celostátního či neregionálního charakteru,
- ke vzdělávání pracovníků sociálních služeb, k podpoře kvality těchto služeb, ke zpracování střednědobých plánů krajů a obcí v oblasti sociálních služeb,
- k mimořádným situacím jako např. živelné pohromy, požáry a ekologické či průmyslové havárie.

Na poskytnutí této dotace není právní nárok.

3.1.4 Příspěvek na péči

Jedná se o sociální dávku určenou osobám v § 4 Zákona o sociálních službách, které kvůli svému dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu potřebují pomoc jiné osoby při péči o sebe samého/sebe samotnou. Je posuzována také soběstačnost v rozsahu stanoveném stupněm závislosti. Náklady na tento příspěvek jdou ze státního rozpočtu do rozpočtů obcí s rozšířenou působností prostřednictvím krajů, jedná se tedy o průtokovou dotaci.

3.1.5 Úhrada sociální služby uživatelem

Úhradou sociální služby uživatelem je myšlena smlouva o poskytnutí sociální služby, kterou má být posíleno postavení uživatele. Obsahem této smlouvy je specifikace druhu poskytovaných sociálních služeb, jejich rozsah, místo, čas a výše úhrady za sjednané poskytované sociální služby a způsob placení. Na druhé straně poskytovatel také může odmítnout uzavřít tuto smlouvu ze zákonem stanovených důvodů, jako jsou např. plná kapacita v zařízeních sociálních služeb, neposkytování specifikované služby, nevyhovující zdravotní stav uživatele aj. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2011)

3.2 Komunitní plánování sociálních služeb

Zatloukal (2008) představuje komunitní plánování sociálních služeb jako systém plánování rozvoje těchto služeb. Oriniaková a Rosecký (2003) tento pojem specifikují jako metodu, díky které se dají na úrovni obcí a krajů plánovat sociální služby, aby co nejlépe odpovídaly místním potřebám obyvatel. Jde také o hledání nejlepšího řešení v oblasti sociálních služeb.

Zatloukal (2008) uvádí, že cílem komunitního plánování je:

- aby služby odpovídaly potřebám místních obyvatel,
- aby služby byly poskytovány co nejefektivněji (tzn. aby byly podporovány užitečné služby), finanční prostředky a lidské zdroje, aby byly užívány účelně a aby byly hledány zdroje nové,
- aby se do plánování sociálních služeb zapojili všichni ti, kterých se to týká.

Dle Oriniakové a Roseckého (2003) je podstatou komunitního plánování sociálních služeb spolupráce tří subjektů: veřejné správy (zadavatel), poskytovatelů služeb a uživatelů služeb. Všechny tyto subjekty by se měly podílet na zpracování všech částí komunitního plánu. Zadavatel zodpovídá za zajištění sociálních služeb na určitém území. Většinou jde o zástupce obcí, mikroregionů či krajů. Hlavním úkolem zadavatele je co nejkvalitněji zajistit potřebné služby tak, aby byly co nejlépe finančně i místně dostupné pro uživatele. Poskytovatelé jsou ti, kteří tyto služby nabízejí a zajišťují. Jejich cílem je udržovat chod a kvalitu těchto zařízení, zajišťovat kvalitní sociální služby ve shodě s rozvojovým plánem. Uživatelé jsou lidé, klienti, kterým jsou tyto služby poskytovány. Tito lidé jsou většinou v nepříznivé sociální situaci a jsou odkázáni na pomoc druhých. (Zatloukal, 2008)

3.2.1 Fáze komunitního plánování

Matoušek (2007) dělí proces komunitního plánování sociálních služeb do šesti fází:

Přípravná fáze má za úkol formovat pracovní skupiny a stanovit si, koho je nutné do příprav komunitního plánu zapojit. Je možnost také pozvat další účastníky a snažit se získat politickou podporu obec, popř. kraje.

Fáze tvorby řídicí struktury stanovuje pravidla jednání řídicí struktury a tvoří tuto řídicí strukturu. Do této fáze mohou být zapojeni všichni účastníci komunitního plánování.

Fáze definování problémů a potřeb představuje potřeby a zájmy všech účastníků a tvoří postupy, aby se na komunitním plánování mohla podílet i veřejnost. V této fázi je také důležité zjistit potřeby a zhodnotit současné zdroje, silné a slabé stránky současného systému sociálních služeb, analyzovat případné příležitosti a rizika dalšího rozvoje sociálních služeb.

Fáze tvorby návrhu rozvoje sociálních služeb definuje hodnoty, cíle a priority komunitního plánování, představuje také potenciální překážky, které mohou nastat a vytváří přehled regionálních a neregionálních zdrojů. Hlavním cílem této fáze je odsouhlasit většinou účastníků komunitního plánování návrh rozvoje sociálních služeb.

Fáze formulování strategie rozvoje sociálních služeb formuluje časový horizont a plány. Stanovuje termíny, dokdy má být zpracována konečná verze komunitního plánování, dokdy má být zpracován monitoring komunitního plánování. Komunitní plán je pak předkládán veřejnosti k diskusi a následně ke schválení zastupitelstvu obce/kraje.

Fáze realizace plánu je fází samotného provádění plánu. Během samotné realizace by měla být veřejnost průběžně informována o postupech, měli by být neustále vyhledáváni noví partneři. Pokud jsou zjištěny nedostatky stávajícího komunitního plánu, opravy a případně jiné alternativy připadají v úvahu.

3.2.2 Hlavní principy komunitního plánování

- *Spolupráce všech účastníků* – názory všech zúčastněných mají stejnou váhu a těmto názorům musí být poskytnut stejný prostor, jako ostatním.
- *Začleňování místních komunit* – je dobré najít vhodný způsob, jak tyto komunity a společenství oslovit a zapojit tak, aby vše bylo jasné a srozumitelné. Nesmí docházet k diskriminaci a vyloučení.

- *Nalézání finančních a lidských zdrojů* – nutné udržovat spolupráci a komunikaci s místními podnikateli, měl by růst význam dobrovolnictví. Komunitní plánování tak dává možnost zlepšit kvalitu života v obci.
- *Přístup k informacím* – k informacím by měl být rovný přístup a zajistit tento přístup i veřejnosti. Pokud budou všichni včas a průběžně informováni, je možné očekávat i případné podněty a odezvy. Důležité je také stanovit si, jak budou případné připomínky vznášeny a jak s nimi bude nakládáno dále.
- *Postup zpracování komunitního plánu* – tento postup je důležitý stejně jako konečný výsledek. Díky tomu, že tento dokument nezpracovávají odborníci, nýbrž skupiny různých lidí, je systém sociálních služeb ojedinělý a neopakovatelný a musí vždy odpovídat místním podmínkám a zdrojům.
- *Osvědčená spolupráce* – jestliže už je zavedena fungující spolupráce, je dobré toto partnerství dále udržovat a zachovávat. Může být podnětem a inspirací pro ostatní účastníky komunitního plánování a zkvalitňovat tak stávající nabídku sociálních služeb.
- *Kompromis přání a možností* – výsledkem komunitního plánování by měla být vždy dohoda a nalezení vhodného kompromisního řešení mezi tím, co máme k dispozici a tím, co chceme. (*Komunitní plánování – věc veřejná*, ©2005)

3.3 Úrovně komunitního plánování

Materková (2015) uvádí, že komunitní plánování může mít několik úrovní:

- a) Plány krátkodobé – plánuje se obvykle na 1-2 roky a většinou jde o realizaci určité akce s cílem dosáhnout skutečného výsledku a následně kontrolovat a monitorovat užívání tohoto výsledku s potřebami komunit. Krátkodobé plány jsou většinou jednorázové.
- b) Plány střednědobé – období plánování je zhruba na 3-5 let. Výsledky plánování se obvykle ročně aktualizují. Jde o plány akční, které obsahují konkrétní údaje o zdrojích, kompetentních osobách, harmonogramu atd.
- c) Plány dlouhodobé – jde o vize na dobu 10-20 let a jde o plány určené zejména pro přípravu strategických plánů rozvoje měst a krajů. Pro tvorbu těchto plánů je nutné kromě místních aktérů přizvat také odborníky, kteří vyberou oblasti plánování s pomocí místních účastníků celého procesu. I dlouhodobé plány jsou

jednorázovou činností, jelikož strategické plány rozvoje jsou aktualizovány nejdříve po uplynutí 5-10 let.

3.3.1 Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb

V oblasti komunitního plánování sociálních služeb se nejčastěji vyskytuje střednědobá úroveň plánování. Přiblížíme si tedy krátce její podstatu.

Bareš (2011) uvádí, že o střednědobém plánování rozvoje sociálních služeb je zmiňováno v § 3 Zákona o sociálních službách. Dle tohoto zákona se jedná o „výsledek procesu aktivního zjišťování potřeb osob ve stanoveném území a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů, jehož obsahem je popis a analýza existujících zdrojů a potřeb včetně ekonomického vyhodnocení, strategie, zajišťování a rozvoje sociálních služeb, povinnosti zúčastněných subjektů, způsobu sledování a vyhodnocování plnění plánu a způsobu, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb.“ Dále je v tomto zákoně zmiňováno, že kraje zpracovávají své střednědobé plány rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi, které leží na území kraje, dále také s poskytovateli sociálních služeb a se samotnými zástupci osob, kterým jsou tyto sociální služby poskytovány. Kraj musí informovat obce o výsledcích, které jsou během tohoto procesu plánování zjištěny. Může se zdát, že stát (Ministerstvo práce a sociálních věcí) přesně vymezuje, jak má střednědobý plán rozvoje sociálních služeb vypadat a čeho se má týkat, ovšem ve skutečnosti je krajům ponechána v této věci spíše samostatná iniciativa.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA ORP KYJOV

V této kapitole si charakterizujeme ORP Kyjov z hlediska geografického, ekonomického, demografického a tato kapitola se také bude zabývat sociálními problémy tohoto regionu.

4.1 Geografické vymezení regionu

Správní obvod obce s rozšířenou působností Kyjov leží na severozápadě okresu Hodonín. Na severu sousedí s ORP Bučovice a Slavkov u Brna, na západě s ORP Hustopeče, na jihu a jihovýchodě pak s ORP Hodonín a Veselí nad Moravou. Západní hranici ORP Kyjov tvoří již Zlínský kraj, konkrétně pak ORP Kroměříž a Uherské Hradiště. Rozloha tohoto správního území činí 470 km², je tedy největším správním obvodem v bývalém okrese Hodonín. Správní obvod ORP Kyjov zahrnuje 42 obcí: Archlebov, Bukovany, Bzenec, Čeloznice, Dambořice, Domanín, Dražůvky, Hovorany, Hýsly, Ježov, Kelčany, Kostelec, Kyjov, Labuty, Lovčice, Milotice, Moravany, Mouchnice, Násedlovice, Nechvalín, Nenkovice, Ostrovánky, Skalka, Skoronice, Sobůlky, Stavěšice, Strážovice, Svatobořice-Mistřín, Syrovín, Šardice, Těmice, Uhřice, Vacenovice, Věteřov, Vlkoš, Vracov, Vřesovičky, Žádovice, Žarošice, Ždánice, Želetice a Žeravice. Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem kromě samotného Kyjova vykonávají ještě obce Bzenec a Ždánice. Etnograficky spadá ORP Kyjov do Slovácka, západní část lze pak také zařadit do tzv. Hanáckého Slovácka. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)



Obrázek 3: Administrativní mapa SO ORP Kyjov (ČSÚ, © 2015)

4.2 Ekonomická charakteristika ORP Kyjov ve vztahu k riziku neza-městnanosti

4.2.1 Zemědělství

Území Kyjovska tvoří zejména zemědělská krajina a listnaté lesy Ždánického lesa (přírodní park) a Chřibů. Oblast leží v nejteplejší a nejsušší oblasti ČR. Hlavní dominantou tohoto kraje je vinařství. Celý tento region je protkán vinařskými cyklostezkami. Na Kyjovsku můžete najít třetí největší moravskou vinařskou oblast Mutěnice, dále Bzeneckou a Kyjovskou oblast. Mezi nejvýznamnější vinařské obce zde patří Bzenec, Vracov, Kyjov, Svato-bořice-Mistřín a Žarošice. (*Víno a vinařství na Kyjovsku*, © 2008)

4.2.2 Průmysl

Primární sektor (tj. zemědělství a lesnictví) má na hospodářství tohoto území významný podíl (viz přírodní podmínky). Sekundární sektor zastupují drobné podniky a provozovny, které sídlí zejména v Kyjově. Sektor obchodu a služeb se vyskytuje zejména v komerční sféře, tedy v Kyjově a Bzenci. Na území ORP Kyjov, v okolí Ždánic a Uhřic, se nachází poměrně četná ložiska ropy a plynu. Významná jsou také ložiska lignitu u Šardic, zásoby cihlářských surovin na Kyjovsku a štěrkopísky v okolí Vracova a Bzence. (*Charakteristika okresu Hodonín*, © 2013)

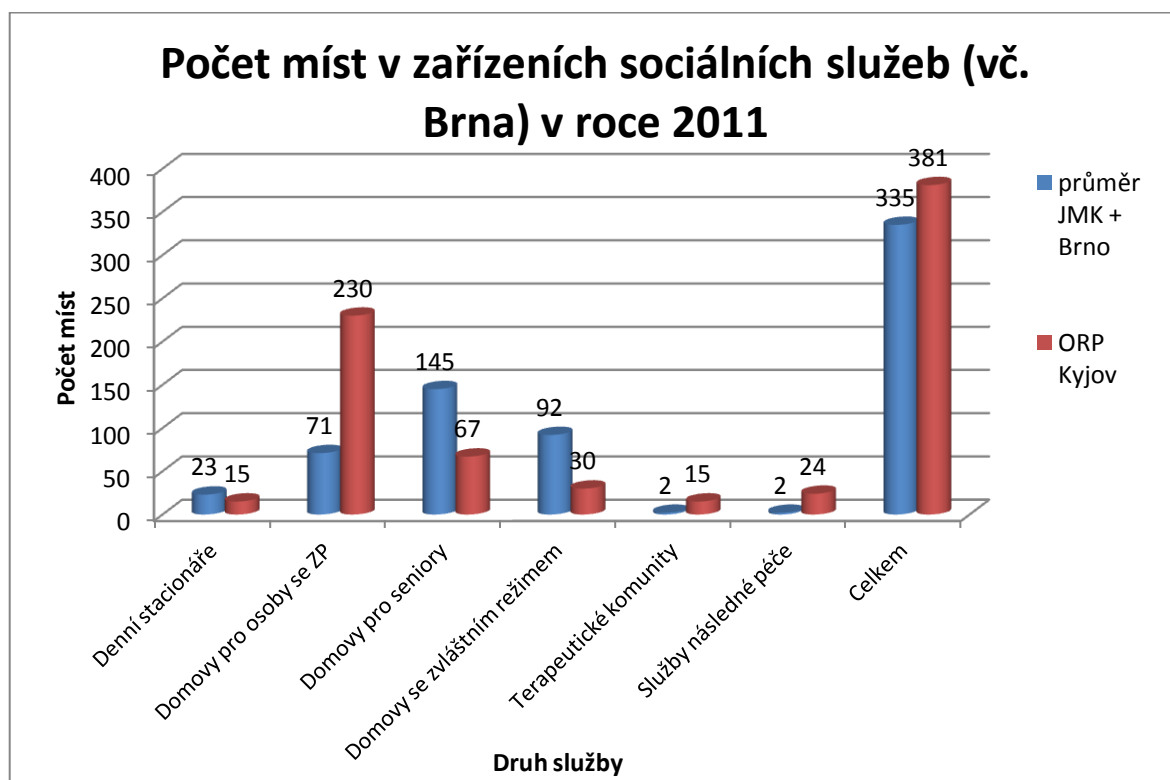
4.2.3 Služby

Cestovní ruch

Na území ORP Kyjov je vymezena městská památková zóna Kyjov, dále nemovité kulturní památky – Milotice (zámek a zahrady) a Slovanské hradiště sv. Klimenta u Osvětiman. Na Kyjovsku se také nachází na 52 hlavních kulturních památek se 156 objekty v památkové péči Národního památkového ústavu a četná území s archeologickými nálezy. Pro tento kraj je hlavním rysem dodržování lidových tradic. Celá oblast Kyjovska vyniká bohatým a rozmanitým výběrem krojů, zvyků a tradic. Za zmínku zcela jistě stojí řada kulturních a folklorních událostí, jako je např. mezinárodní folklorní festival ve Svatobořicích-Mistříně, nejstarší folklorní festival v ČR konaný jednou za čtyři roky – Slovácký rok v Kyjově nebo Národopisný festival kyjovského Dolňácka v Miloticích či Jízda králů ve Skoronicích. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)

Občanská vybavenost

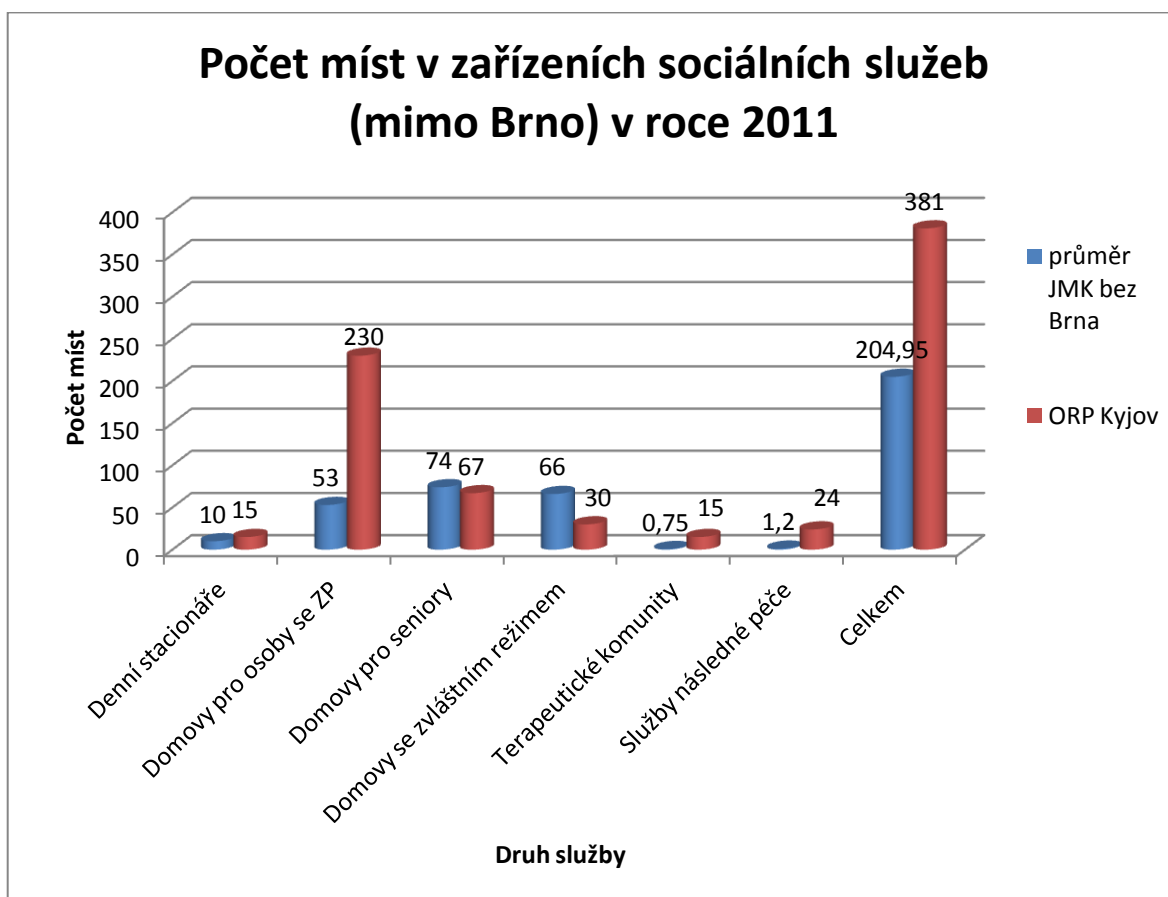
Vybavenost obcí ORP Kyjov je v oblastech školství, zdravotnictví a sociální péče ve srovnání s Jihomoravským krajem relativně nadprůměrná. V ORP Kyjov je 39 mateřských škol (8 je v Kyjově) a základní škola je v 19 obcích. Střední školy jsou soustředěny v Kyjově a Bzenci. V Kyjově se nachází přímo střední škola zdravotnická a sociální vychovávající budoucí zdravotníky a sociální pracovníky, kteří jsou v tomto regionu stále více žádaní. Zdravotní péči poskytuje zejména Nemocnice Kyjov, ambulantní lékařské služby jsou poskytovány také v obcích Bzenec, Svatobořice-Mistřín, Ždánice, Hovorany a Vracov. Sociální služby jsou soustředěny do centra ORP – tedy zejména do Kyjova. V ORP je 8 domů s pečovatelskou službou. Pečovatelské domy a charitní služby lze nalézt ale také ve Svatobořicích-Mistříně, Čeložnicích, Ždánicích nebo Šardicích. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov, © 2014*)



Obrázek 4: Počet míst v zařízeních sociálních služeb (vč. Brna) v roce 2011
(ČSÚ, © 2015)

Výše uvedený graf nám ukazuje, jak na tom ORP Kyjov ve srovnání s jihomoravským průměrem byla v roce 2011 v počtu míst v zařízeních sociálních služeb. V celkovém počtu míst je na tom lépe než krajský průměr. Rozdíly jsou vidět zejména v počtu míst u domovů pro osoby se zdravotním postižením a dále u terapeutických komunit a služeb následné

péče. Zde ORP Kyjov převyšuje ostatní ORP v Jihomoravském kraji. Naopak nedostatky v ORP Kyjov jsou jasně vidět v počtu míst u zařízení, která jsou určena pro seniory – denní stacionáře, domovy pro seniory nebo domovy se zvláštním režimem. Hodnoty grafu se mohou zdát poněkud zkreslené, protože v průměru je započítáno i Brno, které má zcela odlišnou úroveň a počet obyvatel než ostatní ORP v Jihomoravském kraji. Z toho důvodu byl vytvořen následující graf, který ukazuje stejné ukazatele jako předešlý graf, ovšem v krajském průměru tentokrát není zahrnuto Brno.



Obrázek 5: Počet míst v zařízeních sociálních služeb (mimo Brno) v roce 2011
(ČSÚ, © 2015)

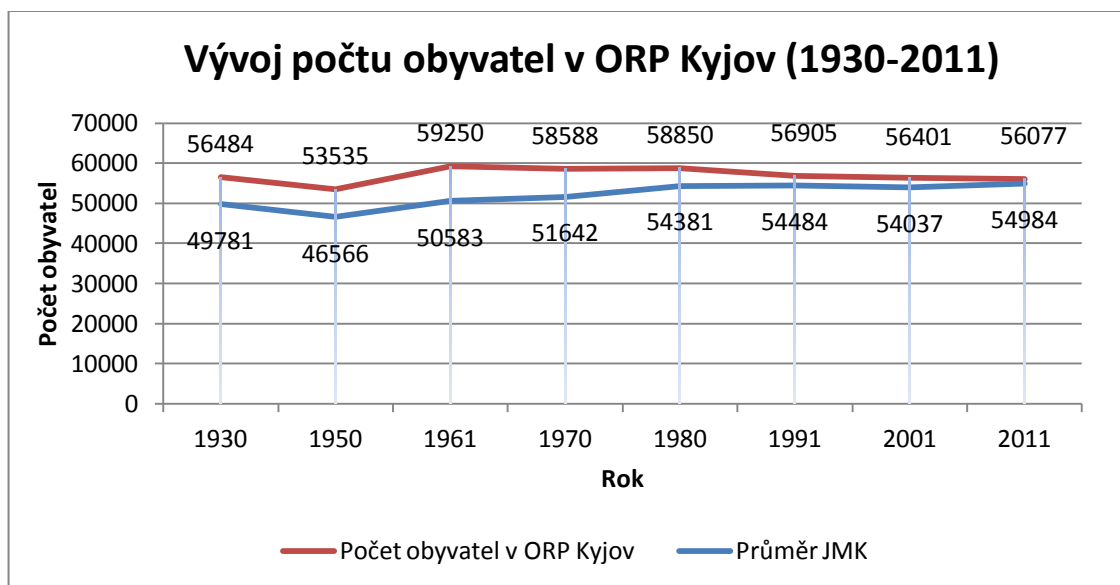
V grafu lze vidět, jak důležitou roli zde hraje samotné Brno, zejména v počtu míst v domovech pro seniory, domovech se zvláštním režimem, terapeutických komunitách a službách následné péče. Terapeutické komunity a služby následné péče poskytuje dokonce v celém Jihomoravském kraji pouze Brno a ORP Kyjov. Dále si Kyjovsko velmi dobře stojí v počtu míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením a díky tomu je tak v počtu míst v zařízeních sociálních služeb ve srovnání s ostatními ORP v Jihomoravském kraji (mimo Brno) vysoce nadprůměrné.

4.3 Sociální problémy v návaznosti na demografickém vymezení regionu

Obec s rozšířenou působností Kyjov na své rozloze 470 km² čítá k 31. 12. 2013 asi 55 790 obyvatel. Průměrná hustota obyvatel je pak 118 osob na 1 km². Průměrný věk obyvatel činí 41,9 let a index stáří ukazuje hodnotu 125,1. V roce 2011 zde bylo 26 341 ekonomicky aktivních obyvatel a k 31. 3. 2014 činila míra nezaměstnanosti 10,2 %. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)

4.3.1 Vývoj počtu obyvatel

Z dlouhodobého hlediska lze říci, že je vývoj počtu obyvatel v ORP Kyjov téměř neměnný. V Grafu 1 lze největší odchýlení pozorovat v padesátých letech, kdy se oproti počtu obyvatel v roce 1930 počet obyvatel v roce 1950 o cca 3 tisíce snížil. Příčinou tohoto prudkého snížení byla 2. světová válka. V období normalizace (60. - 70. léta) naopak přišel nárůst počtu obyvatel a zlepšení sociální politiky způsobilo větší porodnost. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)



Obrázek 6: Vývoj počtu obyvatel v ORP Kyjov v letech 1930-2011 (ČSÚ, © 2015)

Ve srovnání s průměrem všech ORP v Jihomoravském kraji na tom ale ORP Kyjov nebyla nikdy hůře. Zatímco však v ORP Kyjov vývoj počtu obyvatel za posledních 20 let stagnuje a spíše lehce klesá, krajský průměr nenápadně a pozvolna roste. Celou situaci však může poněkud zkreslovat ORP Brno a jeho aglomerace, které svou mnohonásobně vyšší nabídkou práce a občanskou vybaveností lákají k životu zde stále více lidí.

V tabulce 1 můžeme vidět, že v období 2003-2013 došlo v ORP Kyjov k postupnému vy- lidňování. K mírnému, avšak trvalému úbytku obyvatel dochází hlavně přirozenou měnou obyvatelstva a nižší mírou stěhování. Z hlediska dlouhodobého vývoje dochází také ke stálému a znatelnému podílu starších, tedy skupiny obyvatel ve věku 65 let a více. Hodnota indexu stáří je 125, což znamená, že na 100 obyvatel ve věku 0-14 let připadá 125 obyvatel ve věku 65 a více. Dlouhodobým trendem stárnutí jsou ohroženy hlavně obce s nižším počtem obyvatel (pod 500), jako jsou např. Skalka, Stavěšice, Mouchnice, Dra- žůvky nebo Labuty).

Tabulka 1: Základní údaje o obyvatelstvu v ORP Kyjov (ČSÚ, ©2015)

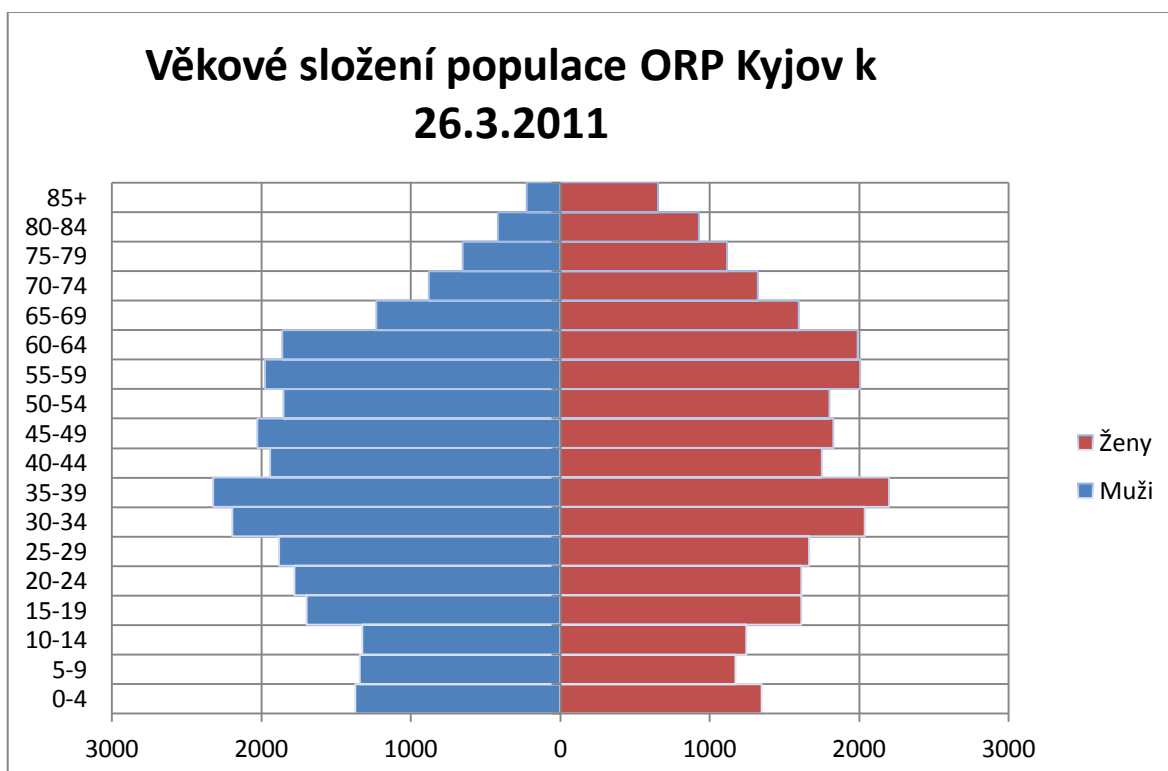
Ukazatel	Období										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet obyvatel	56258	56199	56080	56040	56016	56072	56065	56077	55963	55832	55790
Živě narození	469	517	487	533	531	561	532	520	513	533	501
Zemřelí celkem	597	572	561	634	598	603	567	547	574	581	575
Přirozený přírůstek	-128	-55	-74	-101	-67	-42	-35	-27	-61	-48	-74
Přistěhovalí	614	643	598	637	678	718	582	622	564	480	630
Vystěhovalí	576	647	643	576	635	620	554	583	537	563	598
Přírůstek obyvatel stěhováním	38	-4	-45	61	43	98	28	39	27	-83	32
Celkový přírůstek/úbytek	-90	-59	-119	-40	-24	56	-7	12	-34	-131	-42
Průměrný věk mužů	37,3	37,6	37,9	38,2	38,5	38,7	39,0	39,3	39,6	39,9	40,2
Průměrný věk žen	41,1	41,4	41,8	41,9	42,1	42,4	42,7	43,0	43,1	43,4	43,7
Podíl obyvatel ve věku 65 let a více (%)	14,4	14,6	14,8	15,0	15,1	15,3	15,7	16,0	16,5	17,1	17,6
Index stáří (počet obyvatel 65 let a více na 100 obyvatel ve věku 0-14 let)	93	95,8	100,0	102,5	105,6	108,8	113,1	115,3	116,7	121,4	125,1

Z dat Českého statistického úřadu lze vyčíst i hodnoty indexu jednotlivých obcí ORP Ky- jov, který vyjadřuje růst nebo snížení počtu obyvatel přirozenou měnou (tj. narozením, úmrtím) a migrací (vystěhovalí, přistěhovalí) v období 2003-2013 na 1000 obyvatel. U většiny obcí jsou zaznamenány spíše záporné hodnoty přirozeného přírůstku obyvatel. Ten vykazuje nejnižší hodnoty u obcí: Skalka, Věteřov, Archlebov a Syrovín. Například ale obec Věteřov je se svým přirozeným úbytkem obyvatel vyrovnána kladnou hodnotou salda migrace a díky tomu je tak počet obyvatel této obce dlouhodobě vyrovnaný. Nejvyšší celkový přírůstek obyvatel zaznamenávají obce Kostelec, Čeložnice, Žarošice

a Dambořice. Centrum ORP Kyjov město Kyjov bohužel patří do skupiny těch obcí, které v posledních letech zaznamenávají spíše snižování počtu obyvatel. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)

4.3.2 Struktura obyvatel dle věku a vzdělání

Počet obyvatel ORP Kyjov ve věku 0-14 let a ve věku 65 let a více je v letech 2001-2013 protichůdný. Počet obyvatel ve věku 65 let a více roste. V roce 2003 byl podíl těchto obyvatel 14,4 % a v roce 2013 dokonce již 17,6 %. Naopak mladší věková skupina obyvatel (0-14 let) se dlouhodobě pohybuje na 14 %. V letech 2009-2010 tato skupina obyvatel znamenala menší pokles (13,8 %), ale díky silným ročníkům 70. a 80. let, kteří si zakládají rodiny, se v posledních pár letech podíl mladší skupiny obyvatel vrátil na hodnotu okolo 14 %. Index stáří ORP Kyjov je vysoce nadprůměrný (nevyhovující) ve srovnání s indexem stáří České republiky nebo Jihomoravského kraje. Česká republika vykazuje index stáří v hodnotě 110 a Jihomoravský kraj 116. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)



Obrázek 7: Věkové složení populace ORP Kyjov (ČSÚ, © 2015)

Vzdělanostní struktura obyvatelstva se vztahuje k obyvatelům starším patnácti let. Se základním nebo neukončeným a středním vzděláním vč. vyučení bez maturity je ORP Kyjov před Jihomoravským průměrem. Ve vyšším vzdělání ovšem ORP Kyjov zaostává. Nejvíce

znatelný rozdíl je ve vysokoškolském vzdělání, kdy v ORP Kyjov tvoří tuto část obyvatel pouze 8,4 % osob, zatímco v Jihomoravském kraji obecně je to skoro dvakrát tolik, tedy 14,7 %. ORP Kyjov by měla více využít potenciál, který má díky blízkosti univerzitního města Brna a zvýšit tak počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)

Tabulka 2: Struktura obyvatel dle nejvyššího dosaženého vzdělání (SLDB, ©2014)

	Počet obyvatel	z toho ženy (%)	Obyvatelstvo podle věku (%)				Obyvatelstvo ve věku 15+ podle nejvyššího dosaženého vzdělání (%)			
			0-14	15-64	65+	nezjištěno	základní + neukončené	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou a vyšší odborné vč. nástavbového	Vš
Jihomor. kraj	1 163 508	51,2	14	69,5	16,2	0,3	17,6	32,3	30,9	14,7
ORP Kyjov	54 980	50,8	14,2	69,2	16,4	0,2	21,8	39,1	27,4	8,4

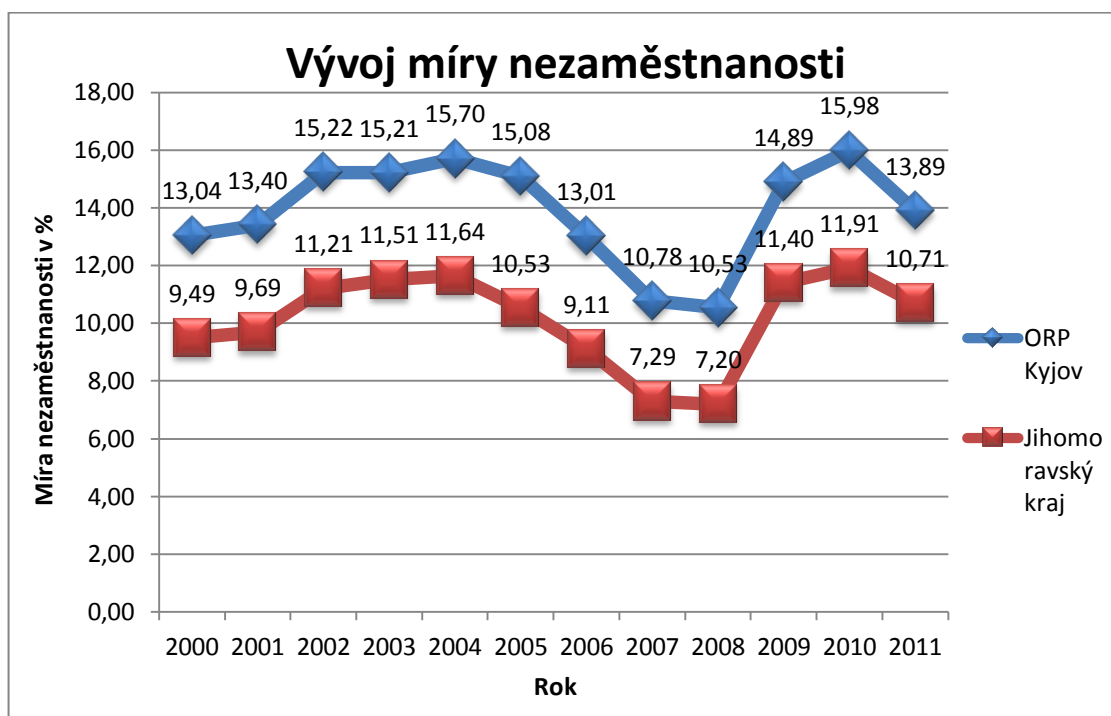
4.3.3 Trh práce a nezaměstnanost

Správní obvod ORP Kyjov spadá do hospodářsky slabých regionů ČR, které vymezuje na základě Usnesení č. 722/2003 vláda České republiky. Centrum ORP město Kyjov má z hlediska koncentrace pracovních příležitostí dominantní postavení, protože je zde v rámci celé ORP situováno 40 % pracovních míst. Na druhou stranu je však Kyjov slabším centrem z hlediska rozložení trvale žijících obyvatel kvůli existenci dalších populačně poměrně silných center jako jsou Bzenec, Vracov nebo Svatobořice-Mistřín. Mimo území ORP vyjíždí za prací 25 % ekonomicky aktivních obyvatel a na území ORP dojíždí asi 14,5 % ekonomicky aktivních obyvatel z obcí mimo ORP. Významnými pracovními centry, která leží mimo ORP Kyjov, jsou zejména Hodonín, Veselí nad Moravou a Brno. V ORP Kyjov jsou pak těmito centry Kyjov a Bzenec. Obyvatelé obcí, které leží v západní části ORP Kyjov, dojíždí za prací spíše k Brnu, naopak obce na Bzenecku směřují spíše k Veselí nad Moravou. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)

Obecně je míra nezaměstnanosti na Hodonínsku dlouhodobě jednou z nejvyšších v ČR. V minulosti zde existovala řada průmyslových podniků, které byly hlavními zaměstnavateli tohoto okresu. V průběhu času ale docházelo k jejich zániku nebo změnám a to se projevovalo na vysoké míře nezaměstnanosti obyvatel. Bohužel ani vznik převážně malých

podniků situaci nezachránil a zaměstnanost nezlepšil. Nejvíce se Hodonínska krize dotkla v letech 2009 (tak jako u ostatních okresů) a 2010. V těchto letech docházelo k hromadným propouštěním u mnoha významných zaměstnavatelů okresu. Jedním z nich byla i firma na výrobu oken Lima plast Dubňany, která byla jednou z největších výrobců oken v republice. Závod postupně opustilo všech 120 zaměstnanců a firma tak definitivně skončila. Klesající počet zakázek v témže roce donutil i veselské železářny Z-group I Steel Holding k razantnímu kroku – propustit až 364 lidí. Do problémů se v roce 2009 dostala i společnost Lignit s. r. o. v Hodoníně. (Svobodová, 2013)

Za hranice obce na území ORP Kyjov vyjíždí za prací cca 55 % ekonomicky aktivních obyvatel, tedy asi o 17 % více než je vyjíždějících za prací mimo obec pro celý Jihomoravský kraj. Jak již bylo zmíněno výše, ORP Kyjov je zemědělská oblast. Význam zemědělství je zjevný hlavně u menších obcí ORP a ve srovnání s celorepublikovými a krajskými podíly, je zde velmi silné zastoupení zaměstnanosti právě v primárním sektoru. Z tabulky 3 je patrné, že nejvíce lidé vyjíždí z obcí za prací v průmyslovém odvětví, kterého je v ORP Kyjov nedostatek. Poměrně mnoho lidí vyjíždí také za prací ve stavebnictví, odvětví velkoobchodu a maloobchodu a v oblasti zdravotní a sociální péče. (*Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov*, © 2014)



Obrázek 8: Vývoj míry nezaměstnanosti (ČSÚ, © 2015)

K 31. 3. 2014 byl podíl nezaměstnaných v ORP Kyjov 10,2 %. Od roku 2005, kdy měla míra nezaměstnanosti klesající charakter, došlo k mírnému zvýšení. V roce 2010 byla změněna metodiky sledování tohoto ukazatele a došlo k nahrazení míry nezaměstnanosti sledováním podílu nezaměstnaných osob. Nejvyšší nezaměstnanost vykazují následující obce ORP Kyjov: Skalka (20,5 %), Hýsly (16,5 %), Ostrovánky (16,2 %), Nenkovice (15,6 %) a Labuty (15,5 %). Naopak nejlépe jsou na tom obce Dražůvky (6,7 %), Dambořice (7,1 %), Žarošice (7,5 %) nebo třeba Strážovice (7,7 %). Samotné město Kyjov vykazuje míru nezaměstnanosti ve výši 9,3 %, Bzenec 10,1 % a Ždánice 8,8 %. Klíčovými zaměstnavateli na Kyjovsku jsou Nemocnice Kyjov, sklárny Vetropack Moravia Glass, Šroubárny Kyjov či Narex Ždánice. (Český statistický úřad, © 2015)

Nejpočetnější skupinou uchazečů o práci jsou zejména mladí lidé (nejčastěji absolventi) ve věku 20 -24 let, dle nejvyššího dosaženého vzdělání to pak jsou lidé s maturitou. Vysoká nezaměstnanost a méně kvalitní pracovní síla způsobují riziko vzniku málo kvalitních pracovních příležitostí s nízkou cenou práce. Spolu s velkou vyjížděnkou za prací a neatraktivností některých částí ORP může současná situace na trhu práce v ORP Kyjov neustále prohlubovat demografické ukazatele do negativních hodnot (tj. snižování počtu obyvatel, zvyšování průměrného věku).

4.3.4 Sociálně patologické jevy

Sociálně patologickými jevy se rozumí společensky nežádoucí jevy, jako jsou např. nezaměstnanost, chudoba, vysoká rozvodovost a dále také společensky nebezpečné jevy (vandálismus, kriminalita, alkoholismus, drogová závislost, atd.). Společensky nežádoucí jevy jsme si již definovali a analyzovali v předešlých kapitolách (nezaměstnanost, věková struktura obyvatel). Nyní se zaměříme na společensky nebezpečné jevy, jakými jsou na Kyjovsku zejména kriminalita spojená s drogovou závislostí.

Kyjovsko a obecně celé Hodonínsko patří mezi regiony s vysokým výskytem drogově závislých klientů a také s vyšším počtem trestných činů spáchaných právě pod vlivem drog. Následující tabulka nás seznamuje s počtem realizovaných trestných činů pod vlivem drog na území Jihomoravského kraje a jednotlivých okresů.

V počtu trestných činů pod vlivem drog vede jasně Brno-město (58 trestných činů), nicméně v těsném závěsu za ním je hned okres Hodonín s 46 trestnými činy. Počet pachatelů, kteří tyto trestné činy zrealizovali, je na Hodonínsku ovšem nejvyšší – 72 pachatelů, 1 nezletilý pachatel.

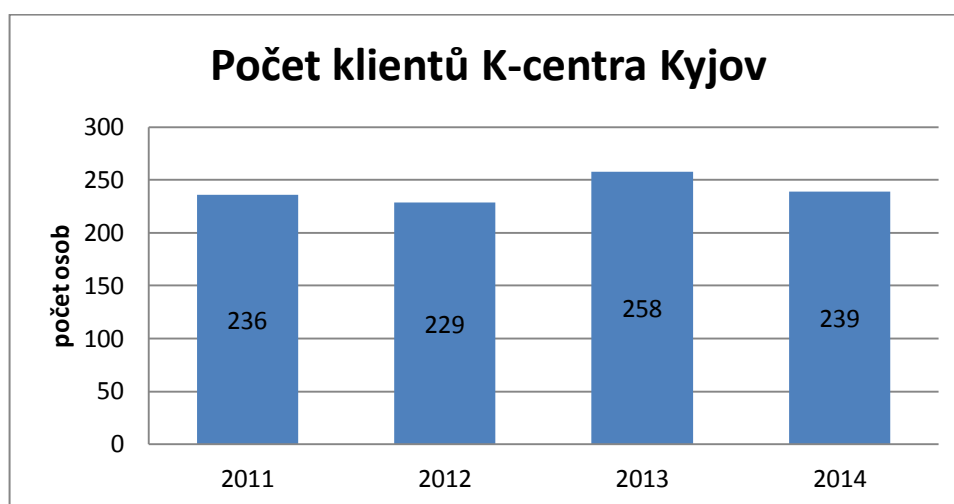
Tabulka 3: Počet trestních činů uskutečněných pod vlivem drog v Jihomoravském kraji (*Statistické údaje o drogově trestné činnosti ČR, 2014*)

Okres	Počet trestných činů	Pachatelé	Nezletilí pachatelé
Blansko	20	23	0
Brno-město	58	68	1
Brno-venkov	12	15	0
Břeclav	32	46	0
Hodonín	46	72	1
Vyškov	27	25	3
Znojmo	29	34	0
Celkem	224	283	5

S drogově závislími na Kyjovsku pracuje Kontaktní centrum Kyjov (K-centrum) ve spolupráci s Občanským sdružením Krok. O problémech s drogově závislími na Kyjovsku jsem diskutovala s paní Jarmilou Švábovou, která je vedoucí Kontaktního centra Kyjov.

O Kyjovsku se v poslední době hodně mluví jako o místě, které je doupětem pro drogově závislé a pro dealery drog. Velkou roli zde hraje historie užívání drog, kdy v období totality bylo na jižní Moravě několik míst, kam se jezdilo pro drogy. Jedním z nich byl právě Kyjov. „*Určitou úlohu zde hraje nedostatek tradic a hodnot. Toto je velmi patrné ve městě Dubňany. Je to město, kam se přistěhovala spousta mužů za práci, kterou měli příslibenou v dolech. Když se potom doly zavíraly, zůstali živitelé rodin bez práce a hodně z nich začalo mít problémy s alkoholem. Při rozhovorech s našimi současnými klienty často narážíme na problém s alkoholem u jejich rodičů a s tím spojená rozvodovost, či agresivita v rodině. Dalším aspektem je ale také aktuálně velká nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí.*“ Dle Švábové je současným typickým klientem K-centra muž ve věku 32 let, nezaměstnaný, bez domova. Většina z těchto klientů měla výchovné problémy v dětství a dospívání a momentálně jsou tito klienti mimo kontakt svých rodin, zejména kvůli dluhům a hrozbě exekuce. Cílem činnosti K-centra Kyjov je zejména výměna jehel, zdravotní ošetření a jiné služby pro drogově závislé. Dále sem patří také poradenská činnost v oblasti

drog jak pro uživatele či abstinující klienty, tak pro jejich rodiny. Mezi další služby patří také ochrana zdraví před šířením infekcí spojených s užíváním drog, snižování trestné činnosti drogově závislých uživatelů a monitoring místní drogové scény. Najdou se ovšem i negativní názory na poskytované služby K-centra. Švábová na ně reaguje následovně: „Pro lidi, kteří mají zájem slyšet argumenty, proč je naše služba důležitá, je uvádíme na našich stránkách a k těmto důvodům ještě uvádíme zkušenosti z okolních zemí (např. Slovenska), kde doposud neexistuje moc zařízení, které se věnují drogově závislým a nabízí výměnu jehel, a kde právě kvůli jejich absenci vnímají velký nárůst šíření žloutenky C a HIV infekce u drogově závislých. A je více než jasné, že tyto nemocní lidé se se svojí nemocí v brzké době dostanou do péče lékařů, kde léčby hepatitidy u nemocného stojí nás, daňové poplatníky, cca 500 000 Kč. Roční náklady naší služby se vším, provozní i mzdové náklady (4 pracovníci + správa) jsou cca 2 000 000 Kč.“ Hlavní problémy vnímá Švábová v nedostatku financí. 70 % financí poskytuje stát (MPSV, MZ, RVKPP a JMK), zbytek dofinancovávají města a obce na 1 rok a postupem času se tyto finance snižují. Švábová si také pochvaluje spolupráci v rámci komunitního plánování sociálních služeb, zároveň ale jedním dechem dodává: „Co bych ale přivítala, kdyby nám tato účast zajistila lepší financování z JMK, které komunitní plánování koordinuje a financuje.“



Obrázek 9: Počet klientů K-centra Kyjov v letech 2011-2014 (Závěrečná zpráva o realizaci projektu protidrogové politiky, © 2014)

Snížení celkového počtu klientů zaznamenali v K-centru hlavně ve druhé polovině roku 2014, kdy byla patrná velmi silná činnost represivních složek v okrese Hodonín. V roce 2014 byla velká část klientů uvězněna hlavně pro primární drogovou kriminalitu, velký počet klientů byl stíhán a odsouzen opakovaně. Druhá polovina roku znamenala stažení

uživatelů z otevřené drogové scény, vyšší míru stažení do soukromí a do užších skupinek a odliv klientů do větších vzdáleností od Kyjova (Brno, Praha, Plzeň). Také se velkou mírou na úbytku klientů v roce 2014 podepsala rekonstrukce ulice Palackého, kde se K-centrum Kyjov nachází. (*Závěrečná zpráva o realizaci projektu protidrogové politiky*, © 2014)

5 ANALÝZA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ORP KYJOV

V této kapitole si charakterizujeme aktuální stav sociálních služeb v ORP Kyjov. Seznámíme se s organizacemi, které zde fungují a poskytují tyto služby. V další části se dozvíme, jakým způsobem probíhá komunitní plánování sociálních služeb na Kyjovsku. V závěru této kapitoly bude provedeno zhodnocení pomocí SWOT analýzy. Následující tabulka poskytuje přehled sociálních služeb na Kyjovsku podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V prvním sloupci tabulky jsou vypsány jednotlivé sociální služby, druhý sloupec říká, zda je v ORP Kyjov daná služba poskytována (ano/ne). Jde o informace aktualizované k 1. 4. 2013.

Tabulka 4: Přehled sociálních služeb poskytovaných na Kyjovsku (SPRSS,

© 2012)

Přehled sociálních služeb na Kyjovsku		
Typ sociální služby	Existující	Chybějící
Sociální poradenství	<i>Sociální poradenství</i>	-
Služby sociální péče	<i>Osobní asistence Pečovatelská služba Odlehčovací služby Denní stacionáře Domovy pro osoby se zdravotním postižením Domovy pro seniory Domovy se zvláštním režimem</i>	<i>Tísňová péče Průvodcovské a předčitatelské služby Podpora samostatného bydlení Centra denních služeb Týdenní stacionáře Chráněné bydlení Soc. služby poskytované ve zdrav. zařízeních ústavní péče</i>
Služby sociální prevence	<i>Raná péče Tlumočnické služby Kontaktní centra Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež Služby následné péče Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdrav. postižením Terapeutické komunity Terénní programy Sociální rehabilitace Noclehárny</i>	<i>Telefonická krizová pomoc Azylové domy Domy na půl cesty Krizová pomoc Intervenční centra Nízkoprahová denní centra</i>

5.1 Přehled organizací poskytujících sociální služby v ORP Kyjov

Na základě Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb lze organizace poskytující tyto služby na Kyjovsku rozdělit do 3 oblastí: I. Oblast podpory a péče pro děti a mládež do 26 let, rodinu fungující a rodinu v problémech a osoby v krizi a osoby ohrožené sociálním vyloučením; II. Oblast podpory a péče pro seniory a osoby se zdravotním postižením; III. Oblast podpory a péče pro osoby s duševním onemocněním a mentálním postižením.

I. Oblast podpory a péče pro děti a mládež do 26 let, rodinu fungující a rodinu v problémech a osoby v krizi a osoby ohrožené sociálním vyloučením

V této oblasti podpory se jedná o poměrně rozmanitou cílovou skupinu osob. Patří sem:

Děti a mládež do 26 let z problematického rodinného prostředí (nefunkční rodiny, týrané, zanedbávané a zneužívané děti, děti bez rodičů), s úmrtím v rodině, s problémy ve škole, mladistvé delikventy, experimentátory s drogami, hazardní hráče apod.

Rodina fungující a rodina v problémech, tj. rodiny s malými/dospívajícími dětmi, rodiny bez domova, matky bez domova, sociálně slabé rodiny, rodiny postižené domácím násilím, pěstounské rodiny nebo rodiny s adoptovanými/svěřenými dětmi, těhotné ženy atd.

Osoby v krizi a osoby ohrožené sociálním vyloučením, jako jsou např. lidé bez domova, lidé zasažení úmrtím nebo těžkým onemocněním v rodině, lidé zadlužení s hrozbou exekuce, lidé se vztahovými problémy (rozvod), lidé zasažení katastrofou, nezaměstnaní, sociálně slabí lidé, lidé drogově závislí aj. (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2015, © 2012)

Následující tabulka nás seznamuje s organizacemi, které působí v ORP Kyjov a poskytují služby v oblasti podpory I. Nacházejí se zde ale i jiná zařízení se zaměřením na tuto cílovou skupinu obyvatel, ovšem tato zařízení nejsou vymezena zákonem o sociálních službách jako sociální služby. Patří sem např. Pedagogicko-psychologická poradna, krizové ubytování pro matky s dětmi a ženy v tísní, Kojenecký ústav s krizovými lůžky. V rámci podpory rodin s dětmi fungují také Centrum pro rodinu Kyjov, o.p.s. a Klub maminek. Pomoc potřebným lidem nabízí nezisková organizace Občanské sdružení Omega plus.

Tabulka 5: Přehled soc. služeb na Kyjovsku - oblast podpory I (SPRSS, © 2012)

Typ sociální služby	Činnost	Zařízení	Organizace
Sociální poradenství	Odborné soc. poradenství	Občanská poradna	Charita Kyjov
		Agentura pro občany	Občanské sdružení Krok
Služby sociální péče	-	-	-
Služby sociální prevence	Kontaktní centra	Kontaktní centrum Kyjov – víceúčelová drogová služba	Charita Kyjov
	Terénní programy	Kontaktní centrum Kyjov – Terénní programy	Charita Kyjov
	Nízkoprah. zařízení pro děti a mládež	Nízkoprahový klub Wu-Wej	Charita Kyjov
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Centrum sociálních služeb Kyjov, p.o. města Kyjova	Centrum sociálních služeb Kyjov, p.o. města Kyjova
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Agentura pro občany	Občanské sdružení Krok
	Služby následné péče	Program následné péče Krok	Občanské sdružení Krok
	Terapeutické komunity	Občanské sdružení Krok	Občanské sdružení Krok

II. Oblast podpory a péče o seniory a osoby se zdravotním postižením

Senioři jsou specifickou cílovou skupinou obyvatel, u které dochází důsledkem stárnutí ke snižování funkčního potenciálu. Nejsou schopni samostatně uspokojit své spotřeby a jsou částečně nebo trvale závislí na pomoci jiných osob.

Osoby se zrakovým a sluchovým postižením lze rozdělit od střední, těžké slabozrakosti/hluchoty až po úplnou nevidomost/hluchotu včetně různých typů jiných vad.

Osoby s tělesným a jiným zdravotním postižením – v této cílové skupině jsou zahrnuty osoby s postižením jakékoli části pohybového aparátu, osoby s kombinovaným postižením a rodiče tělesně postižených dětí. (*Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2015*, © 2012)

Tabulka 6: Přehled soc. služeb na Kyjovsku - oblast podpory II (SPRSS, © 2012)

Typ sociální služby	Činnost	Zařízení	Organizace
Sociální poradenství	Odborné sociální poradenství	Občanská poradna	Charita Kyjov
		Agentura pro občany	Občanské sdružení Krok
		Sociální poradna SONS - Kyjov	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR
		Svaz tělesně postižených v ČR, o.s. Okresní organizace Hodonín	Svaz tělesně postižených v ČR, o.s. Okresní organizace Hodonín
Služby sociální péče	Domovy pro seniory	Charitní dům pokojného stáří Čeložnice	Charita Kyjov
		Centrum služeb pro seniory Kyjov	Centrum služeb pro seniory Kyjov, p.o.
	Pečovatelská služba	Charitní pečovatelská služba Kyjov	Charita Kyjov
		Charitní pečovatelská služba Svatobořice-Mistřín	
		Charitní pečovatelská služba Vracov	
		Centrum sociálních služeb Kyjov	Centrum sociálních služeb Kyjov, p.o. města Kyjova
		Charitní pečovatelská služba Šardice	Oblastní charita Hodonín
		Charitní pečovatelská služba Ždánice	
		Pečovatelská služba Bzenec	Město Bzenec
	Osobní asistence	Osobní asistence Kyjov	Charita Kyjov
	Domovy se zvláštním režimem	Centrum služeb pro seniory Kyjov, p.o.	Centrum služeb pro seniory Kyjov, p.o.
	Denní stacionář	Centrum sociálních služeb Kyjov	Centrum sociálních služeb Kyjov, p.o. města Kyjova
	Služby sociální prevence	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se ZP	SONS ČR - Kyjov
Svaz tělesně postižených v ČR, o.s. Okresní organizace Hodonín			Svaz tělesně postižených v ČR, o.s. Okresní organizace Hodonín
Centrum pro sluchově postižené Hodonínsko o.p.s.			Centrum pro sluchově postižené Hodonínsko o.p.s.
Sociální rehabilitace Tlumočnické služby			

Mezi navazující služby a jiné spolupracující organizace lze také zařadit tyto:

- C-klub (Svépomocná skupina pro onkologicky nemocné) – Charita Kyjov
- Domácí hospic David (Individuální a komplexní péče nevyléčitelně nemocným a jejich rodinám) – Charita Kyjov
- Charitní ošetrovatelská služba Kyjov – Charita Kyjov
- Roska Kyjov (Podpora osob s roztroušenou sklerózou) – Unie ROSKA ČR
- Mateřská škola a Základní škola (Vzdělávání osob s vadami sluchu, řeči a poruchami autistického spektra) – Mateřská škola a Základní škola, Kyjov, Školní 3208

III. Oblast podpory a péče pro osoby s duševním onemocněním a mentálním postižením

Osoby s duševním onemocněním nebo postižením jsou osoby trpící poruchami a nemocemi organickými nebo nemocemi vyvolanými psychoaktivními látkami, osoby trpící schizofrenií, neurotickými poruchami, poruchami osobnosti. Mezi další poruchy patří také mentální retardace, autismus, anorexie, sexuální poruchy aj.

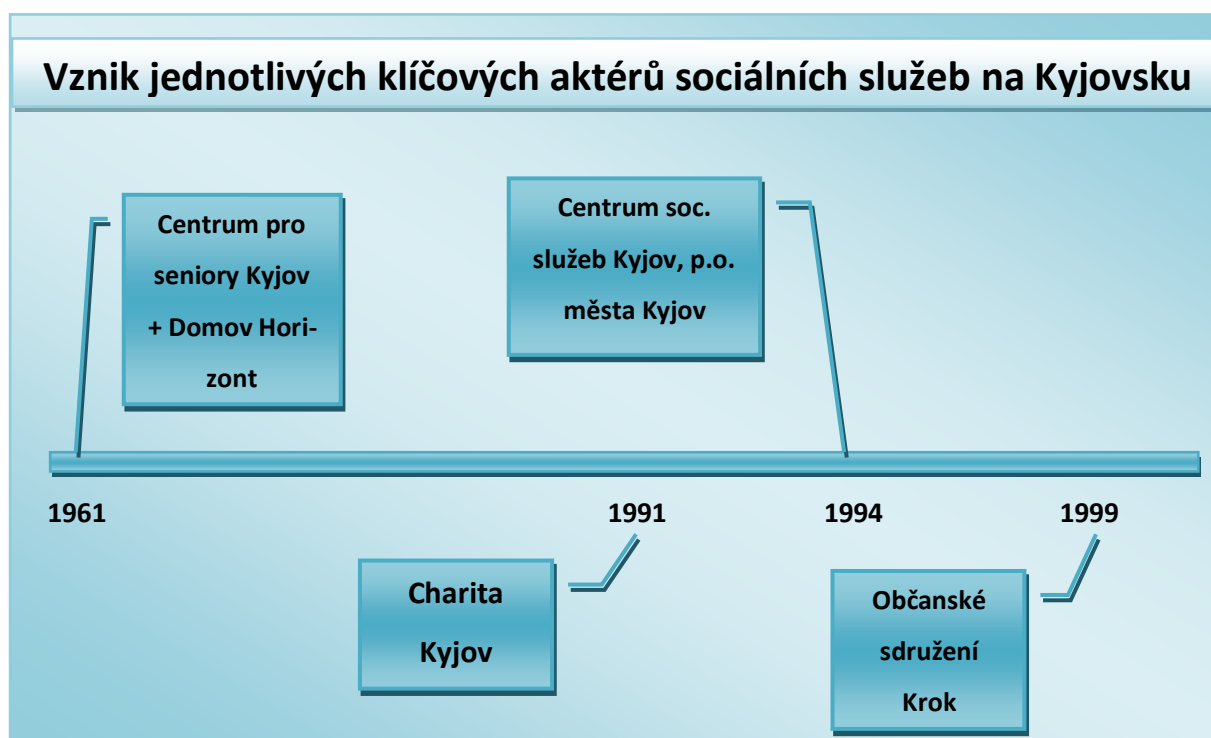
Osoby s mentálním postižením jsou lidé s celkově sníženými intelektovými schopnostmi, ke kterým dochází v době vývoje plodu nebo během prvních dvou let života. Mentálně postižení lidé tvoří průměrně 3-4 % populace. Mentální postižení lze rozdělit na lehké, středně těžké, těžké a hluboké. (*Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2015*, © 2012)

Tabulka 7: Přehled soc. služeb na Kyjovsku – oblast podpory III (SPRSS, © 2012)

Typ sociální služby	Činnost	Zařízení	Organizace
Služby sociální péče	<i>Domovy se zvláštním režimem</i>	<i>Centrum služeb pro seniory Kyjov, p.o.</i>	<i>Centrum služeb pro seniory Kyjov, p.o.</i>
	<i>Denní stacionáře</i>	<i>Centrum soc. služeb Kyjov, p.o. města Kyjov</i>	<i>Centrum soc. služeb Kyjov, p.o. města Kyjov</i>
		-	<i>Sociálně-psychiatrické centrum Fénix, o.p.s.</i>
	<i>Domovy pro osoby se zdrav. postižením</i>	<i>Domov Horizont, p.o.</i>	<i>Domov Horizont, p.o.</i>

5.1.1 Charakteristika klíčových aktérů poskytujících sociální služby v ORP Kyjov

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že v ORP Kyjov je několik hlavních organizací, jejichž činnost je v oblasti sociálních služeb na Kyjovsku velmi důležitá a které zaštiťují hned několik aktivit a typů sociálních služeb. Tyto vybrané klíčové aktéry si vyjmenujeme a stručně charakterizujeme.



Obrázek 10: Schéma vzniku jednotlivých klíčových aktérů sociálních služeb na Kyjovsku (vlastní zpracování)

Charita Kyjov

Charita Kyjov je součástí Arcidiecézní charity Olomouc, která tvoří Charitu České republiky. Charita ČR je pak členem Mezinárodního společenství charit (Caritas Internationalis). V čele Charity Kyjov je ředitel, kterého jmenuje olomoucký arcibiskup. Charita Kyjov je jedním z klíčových poskytovatelů sociálních služeb v celém ORP (a zřejmě i v ČR) a poskytuje zde tak mnoho služeb:

- *Charitní pečovatelská služba Kyjov* – podpora soběstačnosti klienta v domácím prostředí, respektování individuálních potřeb klientů, vnímavost k duchovním potřebám, možnost spolupráce s charitní ošetrovatelskou službou
- *Osobní asistence Kyjov* – pomoc při zvládání běžných úkonů, péče o vlastní osobu, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poskytování služeb v přirozeném sociálním prostředí

- *Charitní ošetrovatelská služba Kyjov* – ošetřování ran, aplikace injekcí, měření tlaku, odběry krve, rehabilitace, odborné poradenství v ošetřování nemocných
- *Domácí hospic David* – pomoc při doprovázení těžce nemocného, zprostředkování psychické i duchovní podpory, nabídnutí společenství v posledních chvílích života
- *Dům pokojného stáří v Čeložnicích* – služby starým lidem podle jejich potřeb, kulturní aktivity, nabídka duchovních služeb
- *Charitní pečovatelská služba Svatobořice- Mistrín* – pomoc při osobní hygieně, zajištění chodu domácnosti, dovoz stravy, zprostředkování duchovní pomoci
- *K-centrum, víceúčelová drogová služba a Terénní programy Kyjov a okolí* – výměna injekčního materiálu, základní individuální poradenství pro klienty a jejich rodiče, sociální práce, krizová intervence, informování o drogové problematice
- *Nízkoprahový klub Wu-Wej* – pro mládež ve věku 11-26 let, možnost trávit volný čas v pohodovém a bezpečném prostředí bez alkoholu a drog, nabídka poradenství, podpory a pomoci
- *Občanská poradna Kyjov* – bezplatné poradenství, informace, poskytnutí cílené rady, kontakty na odborná pracoviště, pomoc při uplatňování práv
- *C-klub svépomocná skupina* – setkávání s lidmi s podobnými problémy, vzájemná podpora v náročných životních situacích, společné trávení volných chvil, příležitostné přednášky a společné akce
- *Půjčování pomůcek* – jedná se o půjčování nebo prodej kompenzačních pomůcek, jako jsou např. postele, mechanické vozíky, chodítka, sedačky do vany, matrace, podložné mísy aj.
- *Humanitární pomoc a Tříkrálová sbírka* – přímá pomoc rodinám a lidem v nouzi nejen u nás, ale i v zahraničí (*Charita Kyjov*, © 2007)

Občanské sdružení Krok

Krok je organizace, která již 15 let pomáhá a léčí osoby se závislostí. Cílem je pomoc při řešení drogové problematiky, pomoc drogově závislým občanům a jejich rodinám, prevence rizikového chování vedoucího k užívání drog, kriminalitě a nezaměstnanosti.

- *Terapeutická komunita Krok* – dlouhodobá rezidenční léčba pro drogově závislé klienty
- *Program následné péče* – půlroční program určený osobám, které se léčily ze závislosti a potřebují při návratu do běžného života ve společnosti odbornou pomoc a radu

- *Agentura pro občany* – cílem agentury je podpořit optimální fungování rodiny v přirozeném prostředí, vést k aktivnímu přístupu v řešení obtížných životních situací
- *Program prevence* – je určen pro žáky (6-15 let) k dosažení duševního, sociálního zdraví a kvality života
- *Prádelna* – malá obslužní prádelna určená veřejnosti, výtěžek z využívání služeb je určen k podpoře aktivit Občanského sdružení Krok (*Občanské sdružení Krok*, © 2015)

Centrum sociálních služeb Kyjov, p.o. města Kyjova

Organizace byla zřízena v roce 1994 Městem Kyjov a čítá na 70 bytů (jednopokojové až třípokojové), z toho 3 bezbariérové. Pracovníci jsou uživatelům služeb k dispozici denně od 7:00 do 20:00 hodin. Centrum poskytuje tyto služby: pečovatelská služba (nákupy, úklidy apod.), denní stacionář (aktivizační služby), osobní asistence (doprovody na společenské akce), rozvoz obědů, pedikúra, masáže, středisko osobní hygieny, půjčování a prodej kompenzačních pomůcek, dům s pečovatelskou službou, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. (*Centrum sociálních služeb Kyjov, příspěvková organizace města Kyjov*, © 2015)

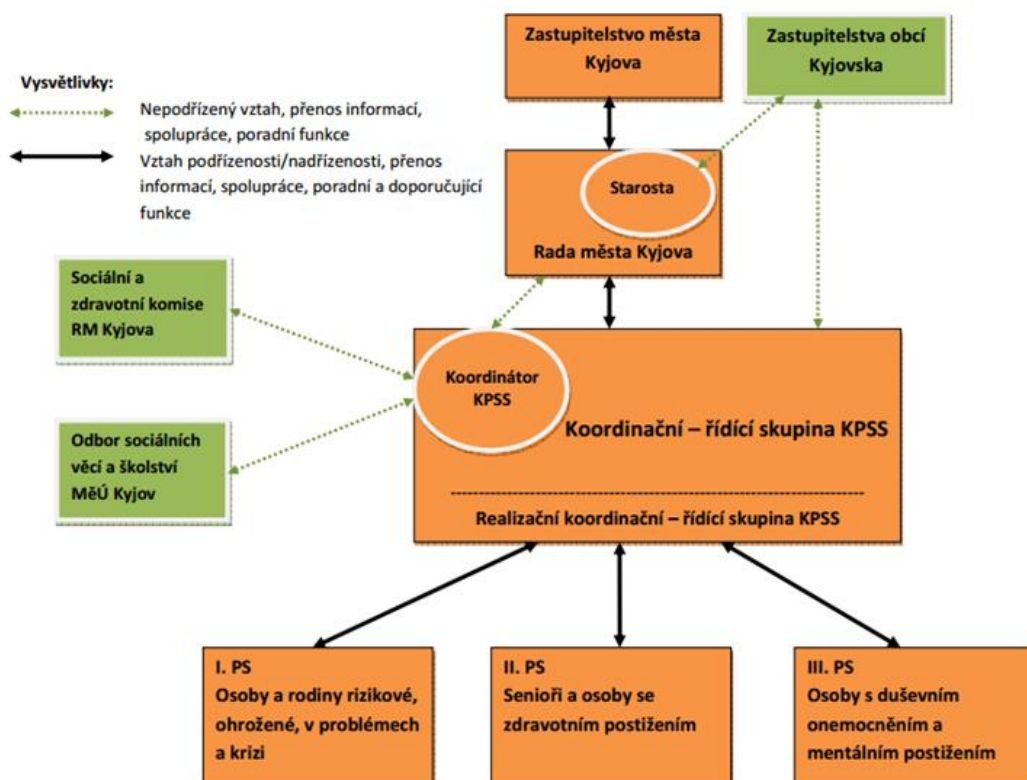
Domov Horizont

Tehdejší Ústav sociální péče pro mládež v Kyjově vznikl v roce 1961. Od roku 2003 je zřizovatelem Jihomoravský kraj a od roku 2007 se zařízení nazývá Domov Horizont. Posláním je poskytovat celodenní podporu a péči uživatelům, kteří jsou v situaci, jež vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Cílem služby je také usilovat o co největší možné zachování a rozvoj soběstačnosti a samostatnosti uživatelů. Cílovou skupinu tvoří chlapci a muži od tří let s mentálním postižením a s mentálním postižením v kombinaci s postižením tělesným, dále jsou to ženy od 18 let s mentálním postižením nebo s mentálním postižením v kombinaci s postižením tělesným. (*Domov Horizont Kyjov*, © 2015)

5.2 Komunitní plánování sociálních služeb v ORP Kyjov

Komunitní plánování započalo na Kyjovsku v roce 2007. Výstupem tohoto procesu byl dokument „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2012“. V souvislosti s tímto dokumentem byla započata realizace projektu „Rozvoj sociálních služeb na Kyjovsku, II. etapa“, jenž byl financován z ESF – Operační program Lidské

zdroje a zaměstnanost a také ze státního rozpočtu ČR. Na začátku byly stanoveny 3 pracovní skupiny, které tvořili zástupci poskytovatelů, zadavatelů a uživatelů sociálních služeb – dle 3 oblastí podpory (viz výše): I. Osoby a rodiny rizikové, ohrožené v problémech a krizi, II. Senioři a osoby se zdravotním postižením, III. Osoby s duševním onemocněním. Tyto pracovní skupiny jsou zodpovědné za jimi navržené priority a opatření. Měli by také zaručovat odbornost a podílet se na implementaci a monitoringu dodržování a naplňování plánu. Schází se dle potřeby a dle aktuální fáze procesu komunitního plánování sociálních služeb. V čele těchto skupin je koordinační řídicí skupina. Koordinační řídicí skupina má za úkol zadávat a schvalovat postup prací v rámci celého procesu komunitního plánování sociálních služeb, sledovat postup prací v rámci procesu komunitního plánování, sledovat naplňování Komunitního plánu (monitoring) a předávat informace zástupcům měst. Aktuálně se na procesu komunitního plánování sociálních služeb podílí asi 50 osob. Jedná se zejména o odborníky různých profesí – sociální pracovníci, psychologové a psychiatři, speciální pedagogové, zástupci měst a obcí, uživatelé sociálních služeb a v neposlední řadě i veřejnost. (*Komunitní plánování Sociálních služeb Kyjovska*, © 2010)



Obrázek 11: Organizační struktura KPSS Kyjovska (*Komunitní plánování Sociálních služeb Kyjovska*, © 2010)

K lepšímu pochopení a přiblížení problematiky komunitního plánování sociálních služeb na Kyjovsku, jsem požádala o zodpovězení několika otázek osobu k tomu povolnou – koordinátorku komunitního plánování sociálních služeb na Kyjovsku, Bc. Adélu Svobodovou, DiS., která je zároveň členkou koordinační – řídicí skupiny.

Z debaty s Bc. Adélou Svobodovou, DiS. vyplývá, že v rozvoji sociálních služeb na Kyjovsku je zejména kladen důraz na cílovou skupinu seniorů, kterých je stále více a více. Největší zájem je hlavně o pobytové služby, na jejichž přidělení čekají žadatelé i měsíce, kapacity jsou však bohužel značně omezené. Dále Svobodová upozornila na změnu, která se týká financování a přidělování dotací: *„Od ledna letošního roku došlo ke změně ve způsobu financování sociálních služeb, a to v tom ohledu, že dřívější tzv. ministerské dotace, které vyplácelo MPSV, přešly pod správu krajů. Ty nyní, na základě propočtů vycházejících právě z plánu rozvoje služeb, nejčastěji jde o Akční plán nebo Střednědobý plán, stanovují výši finančních prostředků, které bude třeba v příštím roce žádat u MPSV. Následně tyto finance po jejich získání přerozdělí, dle zásad veřejného financování, službám, které si o dotace zažádaly.“* V současné době také probíhá v Jihomoravském kraji proces Optimalizace sociálních služeb, který má za cíl zefektivnit poskytování a hospodaření sociálních služeb. Svobodová vyzdvihuje širokou škálu nabídek sociálních služeb na Kyjovsku a pochvaluje si velmi dobrou spolupráci mezi poskytovateli sociálních služeb, zadavateli a představiteli měst a obcí ORP. Dodává ale také, že je stále co zlepšovat, např. vzájemnou komunikaci mezi všemi aktéry sociálních služeb nebo význam komunitního plánování: *„Ale co bych osobně zdůraznila je to, že proces komunitního plánování je třeba brát vážně, a ne jako doplňující součást balíčku služeb. Je třeba jej takto chápat napříč spektrem poskytovatelů, zadavatelů, uživatelů, ale i politických činitelů.“* U problematiky financování Svobodová také poukázala na složitý systém vyplácení dotací a obavu ze zpomalení celého procesu vyplácení, nedostatek financí je totiž nejčastějším úskalím. Dodala také, že výše dotací přísluší poskytovatelům jednotlivých služeb na základě různých kritérií – např. zařazení do Minimální sítě sociálních služeb, typ služby, hodnocení v rámci inspekci a kontrol atd. V oblasti čerpání financí z evropských fondů a změny programového období nezažnamenala žádné citelné změny a nedostatky. V plánu je žádat o finance z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Jednou z pozitivních změn je také rozšíření některých služeb: *„V letošním roce došlo k rozšíření služeb Domova Horizont, p.o. Zde je od prvního ledna poskytována služba chráněného bydlení a to nejen pro muže s mentálním či kombinovaným postižením, ale nově i pro ženy. Dále vzešla z jednání Sociální a zdra-*

votní komise potřeba rozšíření tzv. sociálních lůžek, které jsou provozovány Nemocnicí Kyjov v detašovaném pracovišti ve Veselí nad Moravou. Stávající počet bude navýšen o další dvě lůžka, na 4.“

5.3 SWOT analýza

V této části diplomové práce bude provedena SWOT analýza, tedy analýza silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí. SWOT analýza se bude zabývat také mnoha faktory (zejména sociálně patologickými jevy), které ovlivňují sociální situaci lidí a celkově sociální politiku v ORP Kyjov, např. přírodní podmínky (v návaznosti na rozvoj cestovního ruchu, zaměstnanosti), obyvatelstvo, občanská vybavenost, nabídka sociálních služeb, aj.

5.3.1 Silné stránky

- Vysoká kvalita zemědělské půdy, výborné podmínky pro rozvoj zemědělství
- Tradice vinařství jako ekonomické činnosti
- Ložiska zemního plynu a ropy
- Přítomnost významných regionálních zaměstnavatelů
- Potenciální prostory pro vznik nových pracovních míst
- Významná kulturní oblast, středisko folklóru a tradic = rozvoj cestovního ruchu
- Fungující integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje (přímá dostupnost do stěžejních měst: Brno, Uherské Hradiště, Veselí nad Moravou, Hodonín,...)
- Veřejná doprava na dobré úrovni, zejména mezi centry ORP
- Nadprůměrné vybavení základními a středními školami
- Dostatek zdravotnických zařízení, Nemocnice Kyjov – dostatečné kapacity, kvalitní a moderní vybavení
- Posledních 10 let poměrně stabilní počet obyvatel
- Rodiny, děti a mládež:
 - o Organizace a místa pro trávení volného času rodin s dětmi (Centrum pro rodinu Kyjov, Klub maminek atd.)
 - o Nízkoprahová zařízení pro děti a dospívající
 - o Pedagogicko-psychologické poradny pro děti a rodiče
 - o Přítomnost kurátora pro děti a mládež
 - o Ubytovna pro matky s dětmi a ženy v nepříznivé sociální situaci
- Osoby v krizi:

- Nízkoprahová zařízení pro drogově závislé
- Terapeutická komunita, kontaktní centrum pro drogově závislé
- Ubytovna pro lidi bez domova
- Přítomnost kurátora pro dospělé
- Senioři:
 - Existence různorodých nabídek sociálních služeb pro seniory (domy s pečovatelskou službou, aktivizační služby pro seniory, aj.)
 - Možnost zapůjčení kompenzačních pomůcek
- Osoby se zdravotním a mentálním postižením:
 - Přítomnost svazů, organizací, občanských sdružení pro osoby se zdravotním postižením
 - Průvodcovské a tlumočnické služby
 - Zařízení pro osoby se zdravotním postižením
 - Pobytová zařízení pro osoby s mentálním postižením
 - Existence speciálních mateřských a základních škol pro osoby s duševním onemocněním a poruchou
- Vznik dobrovolnického centra
- Fungující komunitní plánování sociálních služeb, tvorba významných strategických dokumentů
- Ochota všech aktérů komunitního plánování vzájemně spolupracovat, komunikovat, rozvíjet sociální služby

5.3.2 Slabé stránky

- Poddolovaná území po těžbě lignitu
- Nevyužité plochy brownfields
- Špatná dopravní obslužnost okrajových částí ORP Kyjov, vznikají tak 3 periferní oblasti: 1. Domanin, Syrovín, Ježov, Žeravice, Skalka, Labuty, Vřesovice, 2. Stavěšice, Nenkovice, Hovorany, Šardice, 3. Věteřov, Nechvalín, Ostrovánky, Lovčice, Mouchnice
- Přetíženost silnic, vysoká hluchost, chybějící obchvaty → úbytek obyvatel
- Sezónnost a nedostatečný rozvoj cestovního ruchu
- Rostoucí nezaměstnanost – chybí investoři a nové pracovní příležitosti, zejména v sektoru služeb

- Vysoká závislost na pracovních centrech (Kyjov, Bzenec, Ždánice) a klíčových zaměstnavatelích
- Větší vzdálenost do hospodářských center (Brno, Zlín, Olomouc) → vyjížďka za prací, stěhování
- Nepříznivá věková struktura obyvatel → snižování počtu obyvatel
- Rodiny, děti a mládež:
 - o Nedostatečně vybavená a zajištěná dětská hřiště (nesplňují normy EU)
 - o Absence psychologa a psychiatra pro děti
 - o Absence bydlení pro rodiny v krizových situacích
 - o Nedostatečně vzdělaní pedagogové v oblasti prevence společensky nežádoucích jevů
 - o Zaměření se na mladé dospělé – chybí prostory k trávení volného času, hrozba vzniku sociálně patologických jevů
- Osoby v krizi:
 - o Vysoká koncentrace lidí drogově závislých, lidí bez domova
 - o Nedostatečné kapacity denních center a nocleháren
- Senioři:
 - o Chybějící sociální zařízení pro seniory – vyšší poptávka než nabídka služeb
 - o Špatná dopravní obslužnost pro seniory
- Osoby zdravotně a mentálně postižené:
 - o Neznalost znakové řeči, nedostatek tlumočnicků
 - o Špatná občanská vybavenost pro osoby se zdravotním postižením
 - o Nedostatečně zajištěné bezbariérové přístupy do veřejných budov, veřejné dopravy
 - o Absence pobytových sociálních služeb pro tělesně postižené děti
 - o Vysoká nezaměstnanost osob se zdravotním postižením
 - o Nízká kapacita služeb rané péče
 - o Nedostatečné kapacity speciálních mateřských a základních škol pro mentálně postižené
 - o Absence chráněných bydlení a chráněných dílen
- Nedostatek dobrovolníků, špatná motivace
- Nedostatečná informovanost veřejnosti o sociálních službách v menších obcích
- Nedostatek financí, časové prostoje ve vyplácení dotací

5.3.3 Příležitosti

- Podpora obcí, aby se podílely na těžbě ropy, zemního plynu, písku a štěrkopísku – vznik nových pracovních míst, podpora stavebnictví z vlastních zdrojů
- Rozvoj zemědělství, vinařství a ovocnářství
- Zlepšení dopravní obslužnosti zavedením integrovaného dopravního systému na celou oblast ORP, dopravní infrastruktura do klíčových center
- Omezení nákladní dopravy v průtazích obcemi
- Využití rezervní kapacity stávajících objektů občanského vybavení
- Využití ploch brownfields
- Spolupráce veřejných i soukromých institucí se školami a podporovat praxe a stáže studentů středních a vysokých škol
- Využití některých rizikových skupin nezaměstnaných a snaha je začlenit do běžného pracovního a společenského života
- Podpora vzniku informačních a poradenských center jako prevence proti nezaměstnanosti
- Využití blízkosti univerzitního města Brna ke zvýšení počtu obyvatel s VŠ vzděláním
- Rozšíření ploch pro bydlení, nabídka volných pozemků k výstavbě za výhodné ceny, vznik „satelitních městeček“ a nových bytů → zabránit vystěhovávání obyvatelstva, podpora mladých rodin
- Rodina, děti a mládež:
 - o Vzdělávání pedagogů a výchovných poradců v oblasti prevence
 - o Prevence již od útlého věku (v mateřských a základních školách)
 - o Podpora a rozvoj již existujících zařízení pro rodiny s dětmi a mládež
- Osoby v krizi:
 - o Informovat veřejnost o současných problémech a tématech ze sociální oblasti → zabránit předsudkům o osobách v krizi
 - o Poskytnout spolupráci psychologa a psychiatra
 - o Zařadit těchto osob do běžného života – rozvoj dovedností, aktivit
 - o Získat finance na vzdělávání
 - o Poskytnout prostor pro sponzoring a jakoukoli pomoc ze strany veřejnosti
- Senioři:

- Rozšíření služby a zařízení pro seniory – zejména vyšší kapacity v domech s pečovatelskou službou
- Vznik domovů pro seniory, „satelitní městečka“ pro seniory
- Podpora vzniku klubů a spolků pro seniory, aktivizační služby
- Osoby zdravotně a mentálně postižené:
 - Nalezení vhodných pracovních míst (oslovit firmy) pro osoby se zdravotním postižením – chráněné dílny, možnost pracovat z domu
 - Zajištění bezbariérových přístupů do veřejných budov, na úřady, vhodně upravit chodníky a veřejné komunikace, bezbariérová veřejná doprava
 - Rozšíření služeb Domova Horizont (navýšit kapacity)
 - Zajištění vzniku a existence poradenských služeb pro potenciální zaměstnavatele a uchazeče o zaměstnání (osoby se zdravotním/mentálním postižením)
- Více informovat o nabídce sociálních služeb v ORP Kyjov – pořádat setkání s občany, setkání a akce klientů s veřejností, benefiční akce → potenciální možnost získat sponzoring, veřejnost získá povědomí o službách a možnostech
- Využít všech možných zdrojů, zejména dotací z ESF pro rozvoj a vznik nových služeb (využití operačních programů: Integrovaný regionální operační program a Operační program zaměstnanost)

5.3.4 Hrozby

- Negativní vlivy ukončené těžby
- Riziko vzniku dalších nevyužitých starších budov – brownfields
- Nárůst dopravy osobní i nákladní, negativní vliv na životní prostředí i život obyvatel
- Dopravní zácpy a problémy s parkováním (zejména v centrech ORP)
- Rušení některých spojů městské hromadné dopravy → horší dopravní obslužnost
- Zastaralé a zaostávající služby pro turisty mohou způsobit snižování návštěvnosti ORP a snižování konkurenceschopnosti → úpadek cestovního ruchu, snížení pracovních míst → snížená atraktivita pro investory
- Závislost malých obcí na větších obcích/městech → riziko vylidňování
- Nízká porodnost a snižující se počet obyvatel v předproduktivním věku mohou zapříčinit zánik mateřských a základních škol, dochází ke slučování středních škol
- Rodina, děti a mládež:

- absence bydlení pro mladé rodiny, startovací byty
- absence aktivit a prostor pro dospívající a mladé dospělé → zvýšení kriminality a výtržnictví, drogová a alkoholová závislost
- Osoby v krizi:
 - Vznik zadluženosti obyvatel, exekuce, zvýšená rozvodovost, ztráta zaměstnání → bezdomovectví
 - Špatné uplatnění na trhu práce
- Senioři:
 - Nedostatek míst v pobytových zařízeních pro seniory
 - Vztah veřejnosti k seniorům – neúcta, hrubost, zneužití
 - Bariéry ve veřejných prostorech a dopravě
 - Stárnutí populace → zvyšující se nároky na zdravotnictví a sociální služby
- Osoby zdravotně a mentálně postižené
 - Zvyšující se nezaměstnanost a špatná finanční situace těchto osob → dluhy a exekuce
- Nedostatek financí z veřejných rozpočtů, snížená možnost užívat fondy EU
- Špatná spolupráce a neochota z okolních regionů a obcí
- Nedodržování strategických a akčních plánů (*Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2015*, © 2012)

6 NÁVRHY A OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ORP KYJOV VE VAZBĚ NA PODPORU ROZVOJE REGIONU

Nabídka sociálních služeb v ORP Kyjov je poměrně rozmanitá. Vyzdvihnout musím především spolupráci jednotlivých pracovních skupin v rámci komunitního plánování sociálních služeb a také propracovanost strategických dokumentů. Obce v ORP Kyjov se o své občany snaží dobře starat a je vidět, že sociální situace obyvatel jim není lhostejná. V této části kapitoly bych měla navrhnout zlepšení sociálních služeb na Kyjovsku. Myslím, že všechny hlavní a klíčové problémy v této oblasti mají aktéři komunitního plánování podchycené minimálně ve svých strategických dokumentech. Nicméně jsem u každé cílové skupiny obyvatel našla nějaký nedostatek, kterému by se dalo předcházet a který by se dal zlepšit. Následně jsem k danému problému navrhla řešení – návrh na zlepšení.

6.1 Rodina, děti a mládež

Děti

Jako špatný se mi jeví stav dětských hřišť v obcích na Kyjovsku. Těch je zde sice dostatek, ale jsou nedostatečně vybavená a zajištěná (nesplňují normy EU) a pro děti mnohdy i nebezpečná. Hlavní příčinou stavu těchto hřišť je vandalismus a neomezený přístup na tato hřiště. Mým návrhem je, aby klíčová a nejvíce navštěvovaná hřiště v obcích Kyjovska byla obehnaná ploty s uzamykatelným vstupem. Hřiště by pak měla stanovenou provozní dobu (např. od 8:00 do 20:00 hod.) a ustanoveného správce, který by hřiště vždy odemykal a zamykal, kontroloval stav. Oplocení těchto hřišť by mělo za cíl zabránit ničení vandaly a dále ochránit návštěvníky těchto hřišť před nálezy zvířecích exkrementů či injekčních stříkaček a jehel. Tuto činnost by mohly mít na starosti Technické služby, financování pak z ESF – Integrovaný regionální operační program.

Mládež

Jedním z nedostatků u této cílové skupiny je dle mého názoru absence aktivit pro dospívající a mladé dospělé. Většina volnočasových aktivit je zaměřena na děti a dospívající, ale dospělí mladí lidé nemají prostory, kde trávit svůj volný čas. Na Kyjovsku chybí zařízení, kde by se mohly celoročně realizovat kulturní akce pro mladé, jako např. diskotéky a koncerty. Tato zařízení na Kyjovsku dříve fungovala, ale kvůli špatnému a nevhodnému umístění (vždy v těsné blízkosti s domy a byty) a kvůli stížnostem veřejnosti, byla tato zařízení uzavřena a zrušena. Jako jediné vyžití se zde pak pro tuto cílovou skupinu nabízí

návštěva hospodských zařízení a barů, což může vést ke vzniku a podpoře společensky nežádoucích jevů, jako jsou alkoholismus, drogová závislost, výtržnictví a zvýšená kriminalita. Tento nedostatek je problémem zejména měst a obcí v ORP Kyjov, která by měla poskytnout volné prostory pro tuto cílovou skupinu v okrajové části některé z obcí/měst (nikoli v blízkosti obydlí) a nabídnout tyto prostory k realizaci kulturních aktivit pro mladé.

Rodiny

Problémem této cílové skupiny obyvatel je bydlení. Chybí zde stavební parcely, startovací byty pro mladé rodiny. Toto je opět problém samotných měst a obcí, které by měly nabízet nevyužité plochy k podpoře rozvoje bydlení. Díky tomuto problému dochází k vystěhovávání mladých lidí a snižování počtu obyvatel. Také zde jako nedostatek vidím absenci bydlení pro rodiny v krizové situaci. Tato služba je zde nabízena jen matkám s dětmi a ženám v tísní, nikoli však kompletním rodinám. Zde se jako možnost nabízí rozšířit nabídku bydlení pro ženy a matky v tísní o nabídku pro celé rodiny v rámci jednoho celého komplexu azylového domu.

6.2 Osoby v krizi

Jde o velmi specifickou skupinu obyvatel, která je na Kyjovsku velmi různorodá, ale poměrně hojně zastoupená. Zcela jistě by mělo docházet k prevenci a předcházení vzniku této skupiny obyvatel již od útlého věku. Velmi pozitivně hodnotím nově fungující program v mateřských školách „Primární prevence ve školkách“. Rozhodně by se měly podobné programy a aktivity podporovat a dále rozvíjet do všech školek a škol v ORP Kyjov. Programy, přednášky a poradenství v oblasti prevence vzniku závislostí by měli absolvovat i samotní rodiče těchto dětí, aby dokázali reagovat na případné dotazy svých dětí a v budoucnu vzniklé situace. Realizátory těchto přednášek a programů jsou a měli by nadále být Kontaktní centrum Charity Kyjov ve spolupráci s Centrem pro rodinu Kyjov a občanské sdružení Krok. Finanční krytí by měla zajistit města a obce ze svých rozpočtů.

Veliký potenciál vidím v rozšíření nabídky denních služeb a nocleháren pro lidi bez domova, kteří se na Kyjovsku (zejména přímo v Kyjově) nachází. Tyto služby na Kyjovsku fungují pouze v Kyjově a jsou kapacitně nedostačující. Řešením by mohlo být zřízení nocleháren s nabídkou denních služeb. Zřizovateli by v tomto případě mohlo být Město Kyjov a obce ve spolupráci s Charitou Kyjov.

6.3 Seniori

Vzhledem ke stárnutí populace a zvyšování průměrného věku, je poptávka po službách pro seniory vyšší než nabídka. Kapacity jsou velmi omezené. Chybí místa zejména v denních stacionářích a domovech pro seniory. V rámci úspor financí by mohlo být dostačující rozšířit kapacity již nabízených služeb v Charitním domě pokojného stáří v Čeložnicích a dále v Centru služeb pro seniory Kyjov a Centru sociálních služeb Kyjov. Využít těchto služeb by měli v první řadě občané ORP Kyjov a pak až následně obyvatelé jiných, sousedních regionů. K podpoře by mělo dojít jak ze stran měst a obcí, tak také z kraje, ministerstev a samozřejmě z fondů EU. V případě možnosti získat více financí bych se do budoucna nebála myšlenky realizace „satelitního městečka“ pro seniory. Jedno takové a vůbec první momentálně vzniká na Chomutovsku v Račeticích. Jde o bezbariérové ubytování seniorů v rodinných domcích s pečovatelkami a zdravotními sestrami. Vybudování tohoto „satelitního městečka“ by zajistilo bydlení s péčí pro desítky seniorů a vzniklo by tak také mnoho nových pracovních míst.

K začlenění seniorů do společnosti slouží kluby a zájmové kroužky pro seniory. I zde vidím jako nedostatek absenci těchto zařízení, která mají za cíl zaktivnit přístup k životu této cílové skupiny obyvatel. I v tomto případě by šlo o podporu měst a obcí, zejména k poskytnutí vhodných prostor, kde by se senioři scházeli.

6.4 Osoby se zdravotním a mentálním postižením

Služby pro osoby se zdravotním a mentálním postižením jsou na Kyjovsku na dobré úrovni. Zajišťuje je zejména Domov Horizont a Centrum sociálních služeb Kyjov. Je zde ale značná absence pobytových služeb pro tělesně postižené děti. O tyto služby by v budoucnu mohl navýšit své kapacity již zmíněný Domov Horizont nebo Centrum sociálních služeb.

Na Kyjovsku je také nedostatek bezbariérových přístupů. Města a obce by se měly postarat o bezbariérové vstupy na úřady a do veřejných budov. Nevyřešené jsou také nájezdy u některých chodníků a přechody přes poměrně rušné komunikace.

V rámci začlenění osob se zdravotním a mentálním postižením do běžného života, bych více rozvíjela dobrovolnickou činnost. Dobrovolníky bych vybírala z řad mladých lidí a studentů středních škol na Kyjovsku. Myslím, že je velmi důležité formovat mladé lidi k humánnosti a k tomu, aby nebyli lhostejní v pomoci lidem, kteří to opravdu potřebují. Největším problémem je samozřejmě motivace k dobrovolnictví. Jde totiž o činnost bez

nároku na finanční odměnu, což většinu zájemců odradí. Vytvořila bych projekt založený na spolupráci neziskových organizací, poskytovatelů sociálních služeb a středních škol. Vybraní studenti by v rámci některých z předmětů (spíše humanitního zaměření) absolvovali praxi dobrovolnictví. Jejich úkolem by bylo starat se o svěřeného klienta (tělesně či mentálně postiženého) a dělat mu po stanovený čas průvodce a doprovod. Ve většině případů by šlo o trávení volného času klientů, zařizování věcí na úřadech, nákupy atd. Po absolvování této dobrovolnické praxe by student obdržel osvědčení o absolvování. Náklady projektu jsou v tomto případě minimální.

6.5 Projektový návrh „Nový start – občanská poradna“

Můj projektový návrh se bude zabývat zřízením poradenského centra pro sociálně vyloučené osoby. V Kyjově již funguje Občanská poradna Charity Kyjov zaměřená na cílovou skupinu „osoby v krizi“. Dle mého názoru by ale tato poradna měla rozšířit své služby a zaměřit se i na další cílové skupiny, aby bylo více využito jejich služeb. Navrhuji tak zrušení (přemístění) Občanské poradny a vznik nové poradny, která bude poskytovat více služeb pro širší skupinu klientů. Nová poradna by také měla být umístěna tak, aby byla co nejlépe dostupná veřejnosti a všem potřebným, tedy nejlépe v centru města Kyjova (okolí náměstí) s bezbariérovým přístupem.

Název projektového návrhu: Nový start – občanská poradna

Popis projektového návrhu: Hlavním problémem na Kyjovsku je nezaměstnanost nejen obyvatel obecně, ale zejména osob v krizi a osob s postižením. Jsou to osoby, které jsou vyloučeny z běžného prostředí, protože mají nějaký handicap nebo se nachází ve složité životní situaci. Zaměstnavatelé často mají předsudky vůči těmto osobám a také nejsou dostatečně informováni o možnostech, jak tyto osoby zaměstnat. Nezbytné je založit/rozšířit poradenské centrum v Kyjově (jakožto centru ORP), které by poskytovalo odbornou pomoc a radu všem osobám, které se nachází nejen v krizové situaci, ale jsou např. zdravotně postižené, nebo jsou nějakým způsobem sociálně vyčleněné a chtějí začít žít normální život, zařadit se do společnosti. Zároveň by toto centrum poskytovalo své služby i potenciálním zaměstnavatelům, kterým by radilo, jakým způsobem zaměstnat tyto typy lidí a jaké výhody to pro ně může mít.

Cílová skupina: Osoby v krizi a osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby zdravotně a mentálně postižené, podniky a firmy

Dopad na cílovou skupinu: zlepšení finanční situace, nezávislost, posílení sebedůvěry a sebevědomí, sociální začlenění, motivace, zajištění pracovníků, poskytnutí odborných rad

Aktivita projektu: Poradenská činnost v oblasti zaměstnávání, sociálních dávek. Hledání potenciálních zaměstnavatelů a realizátorů chráněných dílen, jednání. Tvorba a evidence potenciálních zaměstnavatelů. Komunikace se zaměstnavateli, úřady.

Realizátoři a partneři: Realizátoři: Občanské sdružení Krok ve spolupráci s Charitou Kyjov a Svazem tělesně postižených v ČR. Partneři: Úřad práce ČR, Město Kyjov, Jihomoravský kraj

Lidské zdroje: 2 zaměstnanci zaměstnaní na 0,5 úvazek

Harmonogram realizace projektu:

Tabulka 8: Harmonogram realizace projektu (vlastní zpracování)

Poř. číslo	Aktivita
1.	Předložení projektu na jednání zastupitelstva města
2.	Nalezení vhodných prostor
3.	Stěhování a vybavení nových prostor poradny
4.	Výběrová řízení na pozici poradců
5.	Žádost o registraci sociálních služeb – Krajský úřad JMK
6.	Propagace+oslovení příp. sponzorů
7.	Zahájení činnost centra
8.	Podání žádosti JMK o státní dotaci
9.	Podání žádosti o dotaci z rozpočtu Města Kyjov

Předpokládané náklady: pronájem kanceláře, vybavení kanceláře (stoly, židle, počítače, tiskárna, telefon, skříně), kancelářské potřeby, energie, internet, telefonní náklady, mzdové náklady

Předpokládané zdroje financování: Jihomoravský kraj, Město Kyjov, dotace z EU

Předběžný rozpočet projektu:

Tabulka 9: Předběžný rozpočet projektu (vlastní zpracování)

Náklady	Předpokládaná výše (Kč)
Vybavení kanceláře ¹	30 000
Kancelářské potřeby	5 000
Služby (právní, úklidové)	8 000
Energie a voda	1 500
Nájemné ²	0
Telefon, internet	3 000
Ostatní náklady	3 000
Náklady na propagaci	5 000
Provozní náklady celkem	55 500
Mzdové náklady ³	26 800
Mzdové náklady celkem	26 800
Náklady na realizaci projektu celkem	82 300

Rizika realizace projektu: Nedostatek financí, nenalezení vhodných potenciálních zaměstnavatelů a realizátorů chráněných dílen, nezájem ze strany veřejnosti o tyto služby

¹ Bere se v potaz, že některé vybavení bude přestěhováno ze stávajících prostor Občanské poradny Charity Kyjov.

² Pokud bude občanská poradna zřízena v prostorách, které jsou majetkem města.

³ Náklady na 2 zaměstnance na 0,5 úvazku včetně odvodů.

ZÁVĚR

Základem teoretické části této diplomové práce se stala problematika sociálních služeb, které jsou legislativně ukotveny v Zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb. Sociální služby by ale nemohly existovat bez organizací, které tyto služby lidem poskytují nebo zprostředkovávají. Těmito organizacemi jsou ve většině případů neziskové organizace, které se dále dělí na několik druhů. Aby tyto organizace mohly sociální činnost zajišťovat a tyto služby poskytovat, je důležité se zabývat také problematikou financování těchto služeb. Sociální služby je ale také nutné v rámci dané lokality rozvíjet tak, aby nabídka sociálních služeb co nejvíce odpovídala poptávce po těchto službách. Klíčem k úspěchu je pak spolupráce jednotlivých aktérů a zainteresovaných stran v rámci komunitního plánování sociálních služeb.

Praktická část měla za cíl seznámit se stavem sociálních služeb v návaznosti na geografickém, ekonomickém a demografickém vymezení ORP Kyjov. Na základě zjištěných poznatků byla provedena analýza. Analýza spočívala ve vytvoření přehledu sociálních služeb, které v ORP Kyjov jsou/nejsou poskytovány. Bylo zjištěno, že na Kyjovsku je několik klíčových poskytovatelů sociálních služeb. Tito poskytovatelé mnohdy zajišťují několik druhů sociálních služeb a aktivit najednou. Práce se také zaměřila na komunitní plánování na Kyjovsku a jeho systém a význam pro veřejnost. Zjištěné poznatky pak byly aplikovány ve SWOT analýze.

Na základě zjištěných poznatků v analytické části, pak byla v závěrečné kapitole navržena opatření pro tři cílové skupiny. V závěru návrhové části byl popsán projektový návrh s názvem „Nový start-občanská poradna“, jehož hlavním cílem je poskytovat poradenskou činnost v několika oblastech pro osoby sociálně vyloučené či společensky znevýhodněné.

Domnívám se, že stanovený cíl práce jsem splnila. Ve své práci jsem se zaměřila na zhodnocení sociálních služeb v ORP Kyjov a na faktory, které tuto problematiku ovlivňují. Omezením při psaní této práce byl zejména nedostatek vstupních dat na úrovni ORP, kvůli čemuž jsem nemohla použít některé metody ke zpracování analytické části. Jednotlivá opatření byla navržena tak, aby byl podpořen i rozvoj celého regionu. Přínos práce spočívá v možnosti dalšího využití této práce jako podkladu pro tvorbu jiných odborných prací. Pokud by toto téma mělo být zpracováno komplexně, výrazně by přesáhlo rámec této diplomové práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAREŠ, Pavel, 2011. Cíle, priority a opatření v plánu rozvoje sociálních služeb Moravskoslezského kraje. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 62, 6 s. ISBN 978-807-4160-905.

BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ, 2007. Ekonomika a financování neziskových organizací. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 89, [20] s. ISBN 978-80-245-1293-8.

Centrum sociálních služeb Kyjov, příspěvková organizace města Kyjov, ©2015. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.css-kyjov.cz/>

Česká republika, ©1995. Zákon č. 248/1995 Sb. Parlamentu České republiky o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. In: Sbírka zákonů ČR.

Česká republika, ©2002. 3/2002 Sb. Zákon ze dne 27. listopadu 2001 o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů: zákon o církvích a náboženských společnostech. In: Sbírka zákonů ČR.

Česká republika, ©2006. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. In: Sbírka zákonů ČR.

Česká republika, ©2012. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Sbírka zákonů ČR.

Český statistický úřad, ©2015. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

DOEL, Mark, 2012. Social work: the basics. New York, NY: Routledge, xvi, 206 p. Basics (Routledge (Firm)). ISBN 02-031-1423-X.

Domov Horizont Kyjov [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.horizontkyjov.cz/>

FRIČ, Pavel, Tereza POSPÍŠILOVÁ, Jiří TOŠNER a Martin VÁVRA, 2010. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha, 212 s. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/res/data/024/002868.pdf>.

FRIŠTENSKÁ, Hana, 2013. Průvodce novým Občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/Pruvodce-obcanskym-zakonikem-pro-nadace-a-nadacni-fondy_fd-_5_.pdf.

HALÁSEK, Dušan, 2007. Veřejná ekonomika. Vyd. 2., přepracované. Opava: Optys, 207 s. ISBN 978-80-85819-60-1.

HALÁSKOVÁ, Renáta, 2013. Význam standardizace sociálních služeb v době jejich liberalizace. Praha: VÚPSV, 137 s. ISBN 978-807-4161-186

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ, 2013. Sociální péče o seniory. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 191 s. ISBN 978-802-4741-390.

Charakteristika okresu Hodonín, ©2013. Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Brně [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_hodonin

CHARITA ČR, ©2009. Kodex Charity Česká republika. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/000077.pdf>.

CHARITA ČR, ©2013. Charita Česká republika: Stanovy. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/data/014/001598.pdf>.

Charita Kyjov ©2007 [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://kyjov.charita.cz/>

Komunitní plánování Sociálních služeb Kyjovska, ©2010. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.pomocobcanum.kyjovsko.cz/>

Komunitní plánování - věc veřejná (průvodce), ©2005. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/847>.

KONTAKTNÍ CENTRUM CHARITY KYJOV, 2014. Závěrečná zpráva o realizaci projektu protidrogové politiky. 18 s.

Kvalitativní výzkum, ©2015. Sociologické projekty: Typy výzkumů a výzkumné metody [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://haltmarova.cz/metody/kvalitativni/>

MATEROVÁ, Jitka, 2015. Komunitní plánování sociálních služeb - metodika. Agora Central Europe, 35 s. Dostupné z: <http://www.agora-ce.cz/o-nas/nase-publikace/>.

MATOUŠEK, Oldřich, 2007. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Vyd 1. Praha: Portál, ISBN 978-807-3673-109.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, ©2011. Právní analýza II: Rozbor právního systému České republiky v oblasti sociálních služeb a jejich financování ve vztahu k právu Společenství v oblasti sociálních služeb v obecném zájmu. Dostupné z: <http://podporaprocessu.cz/wp-content/uploads/2013/02/pravnii.pdf>.

Občanské sdružení Krok, ©2015. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné

z: <http://www.oskrok.cz/>

ORINIAKOVÁ, Pavla a Daniel ROSECKÝ, 2003. Komunitní plánování sociálních služeb.

Dostupné z: <http://www.cpkp.cz/index.php/publikace/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb/detail>.

POLICIE ČR, Národní protidrogová centrála, ©2014. Statistické údaje o drogově trestné činnosti ČR. 24 s.

PSTRUŽINA, K., 2002. Atlas filosofie vědy: Analýza a syntéza. In: Katedra filosofie [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://nb.vse.cz/kfil/win/atlas1/atlas3.htm>

REKTOŘÍK, Jaroslav, 2010. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

Sčítání lidu, domů a bytů, ©2014[online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>

SIROVÁTKA, Tomáš a Bent GREVE. Innovation in social services: the public-private mix in service provision, fiscal policy and employment. xviii, 278 pages. ISBN 978-1-4094-6347-4.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Kyjovsku do roku 2015:©2012. 2. Komunitní plán. 88 s.

SVOBODOVÁ, Veronika, 2013. Evaluace trhu práce ve vybraných okresech Jihomoravského kraje. Zlín. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva. Vedoucí práce Ing. Lenka Smékalová.

SWOT analýza v Excelu: SWOT analýza – teorie, ©2011. In: Excel návod zdarma [online].[cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://excel-navod.fotopulos.net/swot-analyza.html>

TETŘEVOVÁ, Liběna, 2008. Veřejná ekonomie. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Vyd. 2. Praha: Portál, 149 s. ISBN 80-736-7178-6.

URBANISTICKÉ STŘEDISKO BRNO, spol. s r.o., ©2014. Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kyjov: Třetí úplné aktualizace územně analytických podkladů obce s rozšířenou působností Kyjov. Dostupné z:

http://www.mestokyjov.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=7843&id_dokumenty=20790

Víno a vinařství na Kyjovsku, ©2008. In: Slovácko: Úplný průvodce regionem [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.slovacko.cz/lokalita/6479/cms/12512/>

Základní informace o komunitním plánování sociálních služeb, © 2012. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/858>.

ZATLOUKAL, Leoš, 2008. Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování. 187 s.

ZEMAN, Karel, ©2013. Metodika pro psaní bakalářských a diplomových prací na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze. In: Národohospodářská fakulta [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/Methodika-pro-psan%C3%AD-BP-a-DP2.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
JMK	Jihomoravský kraj
KPSS	Komunitní plánování sociálních služeb
MEP	municipality with extended power
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
o.p.s.	obecně prospěšná společnost
ORP	obec s rozšířenou působností
o.s.	občanské sdružení
p.o.	příspěvková organizace
PO	právnícká osoba
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SPRSS	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
ÚSC	územně samosprávné celky
VŠ	vysoká škola
YMCA	Young Men's Christian Association
ZP	zdravotně postižení

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Trojúhelníkový model národního hospodářství (Tetřevová, 2008)	24
Obrázek 2: Struktura financování sociálních služeb (<i>Ministerstvo práce a sociálních věcí</i> , © 2011).....	33
Obrázek 3: Administrativní mapa SO ORP Kyjov (ČSÚ, © 2015).....	40
Obrázek 4: Počet míst v zařízeních sociálních služeb (vč. Brna) v roce 2011 (ČSÚ, © 2015).....	42
Obrázek 5: Počet míst v zařízeních sociálních služeb (mimo Brno) v roce 2011 (ČSÚ, © 2015).....	43
Obrázek 6: Vývoj počtu obyvatel v ORP Kyjov v letech 1930-2011 (ČSÚ, © 2015)	44
Obrázek 7: Věkové složení populace ORP Kyjov (ČSÚ, © 2015).....	46
Obrázek 8: Vývoj míry nezaměstnanosti (ČSÚ, © 2015)	48
Obrázek 9: Počet klientů K-cetra Kyjov v letech 2011-2014 (<i>Závěrečná zpráva o realizaci projektu protidrogové politiky</i> , © 2014)	51
Obrázek 10: Schéma vzniku jednotlivých klíčových aktérů sociálních služeb na Kyjovsku (vlastní zpracování)	58
Obrázek 11: Organizační struktura KPSS Kyjovska (<i>Komunitní plánování Sociálních služeb Kyjovska</i> , © 2010)	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Základní údaje o obyvatelstvu v ORP Kyjov (ČSÚ, ©2015)	45
Tabulka 2: Struktura obyvatel dle nejvyššího dosaženého vzdělání (SLDB, ©2014)	47
Tabulka 3: Počet trestních činů uskutečněných pod vlivem drog v Jihomoravském kraji (<i>Statistické údaje o drogově trestné činnosti ČR</i> , 2014)	50
Tabulka 4: Přehled sociálních služeb poskytovaných na Kyjovsku (<i>SPRSS</i> , © 2012).....	53
Tabulka 5: Přehled soc. služeb na Kyjovsku - oblast podpory I (<i>SPRSS</i> , © 2012)	55
Tabulka 6: Přehled soc. služeb na Kyjovsku - oblast podpory II (<i>SPRSS</i> , © 2012).....	56
Tabulka 7: Přehled soc. služeb na Kyjovsku – oblast podpory III (<i>SPRSS</i> , © 2012).....	57
Tabulka 8: Harmonogram realizace projektu (vlastní zpracování).....	73
Tabulka 9: Předběžný rozpočet projektu (vlastní zpracování)	74

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I

ROZHOVOR S JARMILOU ŠVÁBOVOU

PŘÍLOHA P II

ROZHOVOR S BC. ADÉLOU SVOBODOVOU, DIS.

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S JARMILOU ŠVÁBOVOU

Otázka: O Kyjovsku se v poslední době hodně mluví jako o místě, které je doupětem pro drogově závislé a pro dealery drog. Proč zrovna Kyjovsko?

J.Š.: „*Určitě zde hraje velkou roli historie užívání drog, kdy za totality byla na jižní Moravě tři místa, kam se jezdilo pro drogy. Jedno z nich bylo Brno, druhé město Dubňany a třetí právě město Kyjov. Určitou úlohu zde hraje nedostatek tradic a hodnot. Toto je velmi patrné ve městě Dubňany. Je to město, kam se přistěhovala spousta mužů za práci, kterou měli přislíbenou v dolech. Když se potom dole zavíraly, zůstali živitelé rodin bez práce a hodně z nich začalo mít problémy s alkoholem. Při rozhovorech s našimi současnými klienty často narážíme na problém s alkoholem u jejich rodičů a s tím spojená rozvodovost, či agresivita v rodině. Dalším aspektem je ale také velká nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí. Na závěr bych tedy chtěla zdůraznit, že náš region, ve kterém poskytujeme služby (cca 80 000 obyvatel) je na desátém místě v nezaměstnanosti v ČR. Tento faktor spolu s dlouhou tradicí výroby a užívání drog je nesporně důvodem vysokého výkaznictví naší služby.“*

Otázka: Kdo jsou nejčastěji klienty vašeho K-centra?

J.Š.: „*Současný typický klient naší služby je muž, věk 32 let, nezaměstnaný, v lepším případě evidovaný na Úřadu práce. Žije na ulici. Někteří z nich měli výchovné problémy v dětství či mládí a v současné době je většina klientů odstřižnuta od své původní rodiny a to kvůli dluhům či hrozícím exekucím.“*

Otázka: Co přesně je cílem K-centra? Jaké služby svým klientům nabízíte?

J.Š.: „*Těch služeb je několik:*

- *Doprovázení drogově závislých a reakce na jejich aktuální situaci, kterou řešíme pomocí nabídky služeb. Jedna z hlavních služeb je služba Harm reduction (snižování rizik – výměna jehel, zdravotní ošetření, nabídka kondomů) Program slouží pro problémové, škodlivě i rekreačně užívající, experimentátory, jejich rodiče a příbuzné. Nabízíme případová a sociální práce pro uživatele drog a jejich rodinné příslušníky a známé. Hygienický a potravinový servis. Podpůrné poradenství pro abstinující klienty, po návratu z léčby.*

- *Ochrana veřejného zdraví před šířením infekčních a jiných onemocnění spojených s užíváním drog (stahování použitého injekčního materiálu z oběhu a zajištění jeho bezpečné likvidace)*
- *Snižování sekundární trestné činnosti aktivních uživatelů drog (pomoc vyřizování dokladů, sociálních dávek, podpory v nezaměstnanosti, vyhledávání legálních zdrojů finančních příjmů)*
- *Monitorování místní drogové scény a poskytování informací o drogové problematice (běžný monitoring, realizace průzkumů, uveřejňování článků v tisku a další osvětla)*
- *V minulém roce jsme ve spolupráci s Centrem pro rodinu Kyjov rozjeli nový program Primární prevence ve školkách.*

Otázka: Nesetkali jste se i s negativními názory? Např. že K-centrum může těmto lidem v jejich závislosti „pomáhat“ (výměny jehel apod.).

J.Š.: *„Při rozhovorech o naší službě a nabídce vnímám u lidí dvojitý pohled. Jsou lidé, kteří mají negativní pohled na naši službu a ani nechtějí slyšet žádné argumenty, zde nemá smysl nic vysvětlovat. Pro lidi, kteří mají zájem slyšet argumenty, proč je naše služba důležitá uvádíme předešle důvody (bod 3.) a k nim uvádíme zkušenosti z okolních zemí (např. Slovenska), kde doposud neexistuje moc zařízení, které se věnují drogově závislým a nabízí výměnu jehel, a kde právě kvůli jejich absenci vnímají velký nárůst šíření žloutenky C a HIV infekce u drogově závislých. A je více než jasné, že tito nemocní lidé se se svojí nemocí v brzké době dostanou do péče lékařů, kde léčby hepatitidy u nemocného stojí nás, daňové poplatníky, cca 500 000 Kč. Roční náklady naší služby se vším, provozní i mzdové náklady (4 pracovníci + správa) jsou cca 2 000 000 Kč.“*

Otázka: Jaké jsou největší nedostatky/problémy v současném fungování K-centra?

J.Š.: *„Jeden z největších problémů je financování služby, kdy jsme plně odkázáni na finanční prostředky z rezortu státu, kraje, měst a obcí. Je to proto, že nemáme vzhledem k charakteristice naší cílové skupiny, žádné poplatky od klientů. Od rezortu státu, což je v našem případě MPSV, MZ, RVKPP a JMK, máme zhruba 70%. Zbýlých 30% nám dofinancovávají místní města a obce. Tyto dotace jsou poskytnuty na jeden rok a jsou podřízeny častým kontrolám. Co je ale znepokojující, že se nám rok od roku snižují. Určitě bychom přivítali víceleté financování našich služeb s vytvořením minimální sítě služeb, které budou mít záruku a jistotu finanční podpory alespoň z JMK a MPSV.“*

Otázka: Jak byste hodnotila spolupráci s aktéry komunitního plánování sociálních služeb na Kyjovsku?

J.Š.: *„Spolupráce je na dobré úrovni. V naší skupině máme možnost plánovat aktivity a projednávat aktuální problémy. Co bych ale přivítala, kdyby nám tato účast zajistila lepší financování z JMK, které komunitní plánování koordinuje a financuje.“*

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S BC. ADÉLOU SVOBODOVOU, DIS.

Otázka: Současným problémem je stárnutí populace a tím zvyšující se nároky na rozvoj sociálních služeb. Jak byste popsala aktuální stav sociálních služeb na Kyjovsku – jeho klady a naopak nedostatky?

A.S: *„Kyjovsko, tedy oblast v obvodu obce s rozšířenou působností Kyjov, je celkem 42 obcí a měst. Celkem je toto území domovem pro asi 55 000 obyvatel. A velkou část z nich tvoří právě senioři. Každý z této cílové skupiny má své specifické potřeby. Ale pro všechny je společným znakem to, že vzhledem ke svému pokročilému věku, a někdy i nepříznivému zdravotnímu stavu, potřebují větší či menší míru pomoci a podpory v běžném každodenním životě. Co se týče sociálních a návazných služeb, které zaměřují svou činnost právě na seniory, jsou na Kyjovsku zastoupeny všechny tři formy těchto služeb. Najdeme zde služby ambulantní, jako jsou např. denní stacionáře či denní centra, ale také terénní pečovatelské a ošetrovatelské služby a rovněž i pobytová zařízení, jako domy s pečovatelskou službou, odlehčovací služby a domovy pro seniory. Samostatnou kapitolou je tedy potřeba rozvoje právě služeb pro seniory. Například, současné době je velký zájem o využívání sociálních služeb, a to hlavně v jejich pobytové formě. Avšak současná kapacita není přiměřená poptávce po službách. Často se tedy stává, že žadatelé na umístění do jimi preferované služby čekají několik měsíců, než se mohou nastěhovat. Vesměs jde o jednotlivce, kteří mají sníženou schopnost sebeobsluhy a potřebují každodenní pomoc. Rozvoj služeb v této oblasti je možný, avšak pokud je v souladu s koncepcí rozvoje sociálních služeb Jihomoravského kraje, kde je Město Kyjov zastoupeno jako jedno z ORP v procesu komunitního plánování sociálních služeb. Dlouhodobou snahou zde je, aby uživatelé služeb, i ti potencionální, mohli co nejdéle pobývat ve svém přirozeném prostředí za využití maximální míry terénních či ambulantních služeb. Veškerý výčet sociálních a navazujících služeb je k dispozici v Adresáři sociálních služeb, dále v Akčním plánu rozvoje sociálních služeb a ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb. Tyto dokumenty jsou volně k dispozici např. na internetové stránce www.pomocobcanum.kyjovsko.cz. Jak jsem již zmínila dříve, celkový rozvoj sociálních služeb v ORP Kyjov je v souladu s rozvojem sociálních služeb celého Jihomoravského kraje. To znamená, že všechny ORP se podílí na tvorbě tohoto rozvojového plánu, protože vychází z potřeb jednotlivých lokalit a cílových skupin zde zastoupených. Od ledna letošního roku došlo ke změně ve způsobu financování sociálních služeb, a to v tom ohledu, že dřívější tzv. ministerské dotace, které vyplácelo MPSV, přešly pod správu krajů. Ty nyní, na základě propočtů vycházejících právě z plánu rozvoje služeb, nejčastěji*

jde o Akční plán nebo Střednědobý plán, stanovují výši finančních prostředků, které bude třeba v příštím roce žádat u MPSV. Následně tyto finance po jejich získání přerozdělí, dle zásad veřejného financování, službám, které si o dotace zažádaly. V loňském a letošním roce probíhá v Jihomoravském kraji proces Optimalizace sociálních služeb. To v praxi znamená sestavení tzv. Minimální sítě sociálních služeb. Tato síť se skládá ze sociálních služeb, které jsou pro dané území nezbytné, bez nichž by byla vážně ohrožena nepříznivou sociální situací kterákoliv z cílových skupin (např. senioři, osoby s duševním onemocněním apod.). Jejich potřebnost je zjevná, a jejich místo je nezastupitelné. K dotvoření Minimální sítě sociálních služeb v Jihomoravském kraji dojde letos v červnu. Navíc optimalizace měla i další cíl, a to zefektivnění poskytování a hospodaření sociálních služeb. Cílem celého procesu tedy je, aby se finanční prostředky určené na provoz sociálních služeb vynakládaly co nejefektivněji, a jejich využívání bylo nejehospodárnější a přitom byl zachován standart služeb. Systém sociálních služeb Kyjovska se, dle mého názoru, může pyšnit svou rozmanitostí a provázaností. Je zde zastoupeno široké spektrum služeb pro všechny skupiny obyvatel, a mezi službami funguje velmi dobrá spolupráce. Všichni se snaží aktivně zapojit do procesu komunitního plánování tak, aby byl proces kontinuální a reflektoval aktuální potřeby jak zadavatelů, tak poskytovatelů a uživatelů. V neposlední řadě musím zmínit i silnou podporu procesu komunitního plánování ze strany vedení města a představitelů obcí ORP. Bez jejich spolupráce by nebylo možné např. zajistit spolufinancování Minimální sítě sociálních služeb sociální prevence. Dalším příkladem dobré praxe je vynikající spolupráce s okolními OPR v okrese Hodonín, tj. komunitní plánování Hodonínska a Veselska. Nedostatky v pravém slova smyslu na současném procesu plánování nevidím. Ale i zde je prostor pro zlepšení, např. zlepšení komunikačních toků mezi jednotlivými poskytovateli sociálních služeb. Ale co bych osobně zdůraznila je to, že proces komunitního plánování je třeba brát vážně, a ne jako doplňující součást balíčku služeb. Je třeba jej takto chápat napříč spektrem poskytovatelů, zadavatelů, uživatelů, ale i politických činitelů.“

Otázka: Nepřipravuje se aktuálně na Kyjovsku rozšíření některých sociálních služeb?

A.S.: „V letošním roce došlo k rozšíření služeb Domova Horizont, p.o.. Zde je od prvního ledna poskytována služba chráněného bydlení a to nejen pro muže s mentálním či kombinovaným postižením, ale nově i pro ženy. Dále vzešla z jednání Sociální a zdravotní komise potřeba rozšíření tzv. sociálních lůžek, které jsou provozovány Nemocnicí Kyjov v detašovaném pracovišti ve Veselí nad Moravou. Stávající počet bude navýšen o další dvě lůžka, na 4. Letošní rok je spíše obdobím, kdy se sociální služby stabilizují a „učí“ se,

v rámci procesu optimalizace, fungovat dle aktuálních zásad stanovených Krajským úřadem.“

Otázka: V prosinci 2014 byl zastupitelstvem města Kyjova schválen akční plán rozvoje sociálních služeb pro rok 2015. Jak se zatím daří plnit cíle jednotlivých priorit a v čem jsou největší úskalí?

A.S.: *„Akční plán rozvoje sociálních služeb je pro letošní rok sestaven spíše z průběžných aktivit. Jelikož je prozatím uzavřen první kvartál roku, nedá se ještě s určitostí říci, které z aktivit nemohou být naplňovány. Jediným faktorem, který může proces naplnění zpomalit, je časový prostor ve vyplácení některých z dotací. A právě toto je nejčastějším úskalím celého procesu, nedostatek financí.“*

Otázka: Jste členkou koordinační – řídicí skupiny komunitního plánování sociálních služeb na Kyjovsku. Co toto členství obnáší a jak funguje spolupráce jednotlivých pracovních skupin?

A.S.: *„Být členem koordinační – řídicí skupiny je velmi zodpovědná funkce, protože se zde setkávají zástupci nejen všech tří pracovních skupin, ale také zadavatelé a poskytovatelé sociálních služeb společně s garantem komunitního plánování, tedy členem Rady města, který se podílí na procesu komunitního plánování tak, aby byl v souladu s jeho pravidly, ale zároveň zaručuje jeho potřebnost u vedení města. Má funkce zde je informační. To znamená, že zajišťuji přenos informací z krajského komunitního plánování, ale také z celého procesu, dohlížím na hladký průběh naplňování Akčního plánu a Střednědobého plánu sociálních služeb, jsem iniciátorem jednání pro tvorbu nových plánů, atd. Každá pracovní skupina je zde zastoupena svým vedoucím členem. Ten na setkání koordinační – řídicí skupině předává informace z aktuálního dění, ale také informuje o naplňování Akčního plánu za danou cílovou skupinu či skupiny. Dochází zde tedy k přenosu informací mezi jednotlivými poskytovateli sociálních služeb, vedením města a politickými činiteli.“*

Otázka: Hlavním zdrojem financování sociálních služeb jsou veřejné rozpočty. Jaká je úspěšnost při schvalování žádostí o dotace?

A.S.: *„I zde narážíme na otázku optimalizace sociálních služeb. Princip Minimální sítě sociálních služeb mimo jiné spočívá v tom, že službám, které budou v této síti, bude garantována určitá procentní výměra z jejich optimalizovaných (tedy hospodárně nastavených) rozpočtů. Sociálním službám, které nejsou zařazeny v této síti, jsou přidělovány finanční prostředky ze zbylého rozpočtu na danou oblast. Úspěšnost je zcela individuální, záleží na*

typu žádající služby, opodstatnění výše žádané dotace a v neposlední řadě i řádně vyplněné vyúčtování dotace předešlé. Určitým rozhodujícím faktorem zde může být i hodnocení sociální služby v rámci inspekci a kontrol Krajského úřadu Jihomoravského kraje.“

Otázka: Nové programové období 2014-2020 zavedlo v systému čerpání z evropských fondů několik změn a novinek (např. snížení počtu operačních programů, zjednodušení administrativy atd.). Projevily se nějak tyto změny (ať už pozitivně nebo negativně) při žádostech o poskytnutí financí z těchto fondů?

A.S.: *„Pokud mohu hovořit za sociální oblast, nemám žádné zprávy o tom, že by došlo k nějakým citelným změnám, a to ani od poskytovatelů jako žadatelů ani od zadavatelů. V návaznosti na aktuálně vypsané výzvy se zvažuje podání několika žádostí o finanční podporu v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.“*